

УДК 373.5.016:94]:373.5.091.31-047.247
№ держреєстрації 0121U100340, 0122U200707

Інв. № _____

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогіки
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-Д;
тел. 481–37–12

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту педагогіки
НАПН України

_____ О.М.Топузов

_____ грудня 2023 р.

ЗАКЛЮЧНИЙ ЗВІТ
про наукове дослідження
«Методичні засади і технології інтеграції
громадянської освіти та історії в гімназії»
2021–2023 рр.

Науковий керівник НД,
к. пед. наук,
старший дослідник

Т.О. Ремех

(підпис)

Результати роботи розглянуто Вченою радою Інституту педагогіки НАПН України, протокол № 14 від 28 грудня 2023 р.

Київ–2023

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Керівник наукового дослідження, завідувачка відділу, кандидат педагогічних наук, старший дослідник	_____	Т.О. Ремех
	(підпис)	
<i>Виконавці:</i> Провідний науковий співробітник (0,5 ст.), кандидат педагогічних наук, старший дослідник	_____	Т.О. Ремех
	(підпис)	
Головний науковий співробітник, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України	_____	О.І. Пометун
	(підпис)	
Головний науковий співробітник (0,5 ст.), доктор педагогічних наук, професор	_____	Н.М. Гупан
	(підпис)	
Головний науковий співробітник (0,5 ст.), доктор педагогічних наук, професор	_____	Л.Т. Рябовол
	(підпис)	
Старший науковий співробітник, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник	_____	Ю.Б. Малієнко
	(підпис)	
Старший науковий співробітник, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник	_____	П.В. Мороз
	(підпис)	
Старший науковий співробітник, кандидат педагогічних наук	_____	Г.В. Сєрова
	(підпис)	
Науковий співробітник	_____	І.В. Мороз
	(підпис)	

Список виконавців, які проводили НД на різних етапах:

В.Ю. Кришмарел – старший науковий співробітник, кандидат філософських наук, старший науковий співробітник (*дослідження припинено 31. 01. 2022 р. у зв'язку з відпусткою по догляду за дитиною*).

РЕФЕРАТ

Заключний звіт складається зі вступної частини (титольний аркуш, список виконавців, реферат, зміст, перелік умовних позначень, передмова), основної частини (вступ, I розділ, II розділ, висновки, рекомендації), списку публікацій.

Загальний обсяг заключного наукового звіту – 61 сторінка, список опублікованих праць – на 28 сторінках.

Звіт відображає результати наукового дослідження «**Методичні засади і технології інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії**» співробітників відділу суспільствознавчої освіти, виконаного відповідно до постанови Президії НАПН України від 23.04.2020 р. № 1-2/6-87 «Про затвердження фундаментальних і прикладних наукових досліджень за тематикою НАПН України, виконання яких розпочинається в 2021 році»; постанови Президії НАПН України від 18.06.2020 р. № 1-2/8-122 «Про затвердження перспективних тематичних планів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок установ НАПН України на 2021–2023 рр.»; рішення бюро Відділення загальної середньої освіти НАПН України від 20.05.2020 р., протокол № 5; договору № 12/1/4-21 Нпр від 04 січня 2021 р.; постанови Президії НАПН України від 28.07.2022 р. № 1-2/9-127 «Про внесення змін до Перспективних тематичних планів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок наукових установ НАПН України на 2022–2024 рр.»; постанови Президії НАПН України від 28.07.2022 р. № 1-2/9-128 «Про внесення змін до Перспективних тематичних планів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок наукових установ НАПН України на 2023–2025 рр.».

Терміни виконання дослідження: січень 2021 р. – грудень 2023 р.

Ключові слова: навчання історії, гімназія, внутрішньопредметна та міжпредметна інтеграція, змістова і діяльнісна інтеграція.

Об'єкт дослідження: інтегроване навчання історії та громадянської освіти в гімназії.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та реалізація методичних засад інтеграції змісту громадянської освіти та історії в гімназії як важливого складника формування особистості громадянина України.

Дослідження здійснювалося за допомогою таких **методів**: теоретичних: аналіз і синтез сучасної психологічної, педагогічної, методичної літератури з проблем дослідження; аналіз державних документів, що регулюють освітній процес; зіставлення й узагальнення даних з проблеми дослідження; аналіз програм і підручників з історії та громадянської освіти для гімназії з метою з'ясування вихідних даних дослідження; аналіз і синтез результатів дослідного навчання; аксіоматичний метод; гіпотетичний метод; емпіричних: спостереження

за освітнім процесом та аналіз уроків з історії; усне й письмове опитування учнів та вчителів історії на різних етапах дослідного навчання; бесіда, анкетування, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду; різні види моделювання: структурне, організаційне; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи); моніторинг; статистичних: кількісний і якісний аналіз здобутих результатів.

Здобуті результати наукового дослідження:

уперше обґрунтовано: методичні засади інтеграції змісту громадянської освіти та історії в гімназії як важливого складника формування особистості громадянина України; критерії, шляхи та інструментарій інтегрування змісту й організації навчання в контексті формування компетентностей та наскрізних умінь учнів на уроках предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі; методологію інтегрування навчального історичного та громадянознавчого змісту й організації навчання в контексті формування компетентностей та наскрізних умінь учнів у навчанні історії та громадянської освіти; критерії відбору, принципи побудови, шляхи та інструментарій реалізації змісту інтегрованого курсу;

визначено потенціал міжгалузевої, внутрішньогалузевої, міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції в реалізації інтегрованого навчання історії та громадянської освіти;

уперше спроектовано, розбудовано та експериментально перевірено методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії;

проаналізовано і узагальнено джерела з питань міжгалузевої, внутрішньогалузевої, міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції,

визначено потенціал міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції в реалізації інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії; зміст інтегрованого навчання, який забезпечує формування ключових компетентностей та наскрізних умінь учнів засобами громадянської та історичної освітньої галузі на основі розроблених у процесі дослідження принципів, критеріїв і шляхів відбору та інтегрування елементів освітнього змісту галузі;

розроблено і реалізовано технологію проектування модельних навчальних програм інтегрованих курсів з історії та громадянської освіти, яка передбачає мету, завдання, очікувані результати навчання учнів, зміст навчального матеріалу, орієнтовані види діяльності учнів, особливості організації освітнього процесу й оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти;

розроблено технологію інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії та *спроектовано, розбудовано й експериментально перевірено* методичну систему

інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії, методичні умови та етапи її ефективного впровадження в практику гімназії, методика оцінювання рівня оволодіння учнями гімназії ключовими компетентностями та наскрізними вміннями в навчанні історії та громадянської освіти;

розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено засади розробки підручника з інтегрованого навчання історії та громадянської освіти, принципи його конструювання, зокрема, визначено вимоги до викладу інтегрованого навчального матеріалу в текстах підручника, зв'язок між компонентами інтегрованого змісту й видами активностей учнів, що обумовлює особливості формулювання пізнавальних завдань і запитань, та між компонентами змісту і відбором джерел інформації, через які інтегрований зміст транслюється у параграфи підручника;

охарактеризовано теоретичні положення щодо конструювання методичного апарату підручника з історії та громадянської освіти: узгодженість розташування елементів підручника (тексти, візуальні джерела, запитання і пізнавальні завдання) відповідно до структури компетентісно орієнтованого уроку, що дає змогу вчителю технологізувати навчання; збільшення візуального матеріалу й мінімізація авторського тексту; вдосконалення апарату орієнтування підручника; обов'язкове доповнення друкованого підручника додатковими електронними складниками й цифровими додатками, що забезпечує потреби дистанційного та змішаного навчання;

розвинено положення методики навчання історії щодо вимог відбору і структурування змісту шкільних курсів історії та громадянської освіти, що сприяє формуванню громадянської позиції, національної ідентичності й патріотизму учнів в умовах інформаційної війни та широкомасштабної агресії Російської Федерації проти України;

розроблено й апробовано зміст і методику використання навчальних матеріалів для учнів гімназії з історії та громадянської освіти, що можуть використовуватись у класній та позаурочній роботі для формування громадянської позиції та патріотизму учнів в освітньому процесі гімназії під час війни.

підготовлено й упроваджено в освітній процес закладів загальної середньої освіти підручник інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу закладів загальної середньої освіти (гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», наказ МОН України № 140 від 8 лютого 2022 р.); методичний посібник «Основи інтегрованого навчання учнів громадянської освіти та історії в 5–6 класах» (рукопис); методичні рекомендації «Практика інтегрованого навчання учнів історії у 5–6 класах» та «Розвиток громадянської активності та патріотизму учнів на уроках предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі» (рукописи);

опубліковано **308** наукових і навчально-методичних праць, із них: 1 наукової продукції; 13 виробничо-практичної продукції; 23 навчальної продукції; 20 наукових статей у виданнях, що належать до Переліку наукових фахових видань України, 9 статей, що не належать до Переліку наукових фахових видань України, 1 стаття в зарубіжному виданні, 1 наукова стаття, що індексується в Scopus; 230 матеріалів і тез міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Основні наукові результати прикладного дослідження: програми: I. Модельні навчальні програми «Досліджуємо історію і суспільство. 5–6 класи» (інтегрований курс) та «Етика. 5–6 класи». II. Методи/методики: 1) сукупність методів інтегрованого навчання громадянської освіти та історії; 2) методика формування громадянської позиції та патріотизму учнів в освітньому процесі; технології: 1) технологія інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в 5–6 класах; 2) проєктування підручників інтегрованих курсів з історії та громадянської освіти для адаптаційного циклу базової середньої освіти. III. Способи розв'язання визначених проблем: розв'язання проблеми інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії через розробку сукупності методів і технологій інтегрованого навчання громадянської освіти та історії, втілених у навчально-методичному забезпеченні.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у тому, що *вперше обґрунтовано* методичні засади інтеграції змісту громадянської освіти та історії в гімназії як важливого складника формування особистості громадянина України; *визначено* потенціал міжгалузевої, внутрішньогалузевої, міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції в реалізації інтегрованого навчання історії та громадянської освіти; *обґрунтовано* критерії, шляхи та інструментарій інтегрування змісту й організації навчання в контексті формування компетентностей та наскрізних умінь учнів на уроках предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі; *спроєктовано, розбудовано та експериментально перевірено* методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії; *розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено* засади розробки підручника з інтегрованого навчання історії та громадянської освіти, принципи його конструювання.

Упровадження результатів наукового дослідження здійснювалося шляхом їх відображення **308** публікаціях: наукової продукції, з них 1 збірник тез доповідей конференції; 13 виробничо-практичної продукції, із них – 3 методичних посібників та 10 методичних рекомендацій; 23 навчальної продукції, із них – 4 підручники, 4 модельні навчальні програми, 2 робочі програми, 2 освітні ресурси, 11 посібників; 9 довідкової продукції, із них – 1 бібліографічний покажчик, 9 статей до довідкових видань; 31 стаття, із них – 1 у виданнях, що індексовані у Scopus і Web of Science Core Collection, 1 у зарубіжному виданні, 20 у виданнях, що включені до Переліку наукових фахових видань України, 9 – у

виданнях, що не включені до Переліку наукових фахових видань України; 230 матеріалів і тез у збірниках науково-практичних конференцій із теми дослідження, із них – 108 міжнародних науково-практичних конференцій; 98 всеукраїнських науково-практичних конференцій, 24 звітної конференції Інституту педагогіки НАПН України;

під час роботи **154** масових заходів різного рівня (64 міжнародні та 67 всеукраїнські науково-практичні конференції, вебінари, круглі столи; 20 вебінари – регіонального рівня, 3 – звітні конференції Інституту педагогіки НАПН України), шляхом розміщення наукового доробку в електронних бібліотеках НАПН України та Інституту педагогіки НАПН України.

Навчальна та виробничо-практична продукція, підготовлена за результатами НД, упроваджується в практику роботи закладів загальної середньої освіти різних регіонів України, зокрема в 5 закладах загальної середньої освіти, з якими укладено угоди про наукове співробітництво, що підтверджено довідками про впровадження.

Практична значущість полягає в розробленні та впровадженні в практику роботи вчителів історії та громадянської освіти науково обґрунтованої й експериментально перевіреної методичної системи інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії, новітнього підручника інтегрованого навчання історії та громадянської освіти.

Про практичну значущість виконаного наукового дослідження свідчать відповідність його результатів соціокультурним викликам часу, сучасним досягненням педагогічної та методичної наук, завданням шкільної історичної та громадянської освіти в реаліях НУШ, позитивні результати моніторингу впровадження експериментальної методичної системи інтегрованого навчання учнів 5–6 класів історії та громадянської освіти, методики розвитку громадянської активності та патріотизму учнів на уроках предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі; довідки експериментальних закладів загальної середньої освіти про впровадження результатів дослідження.

Результати дослідження можуть бути використані для розроблення тематичних навчальних планів/освітніх програм ЗЗСО, підготовки науково-методичного супроводу професійної підготовки майбутніх учителів історії та громадянської освіти, під час підвищення кваліфікації слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, для методичних досліджень здобувачами наукового ступеня доктора філософії (014.03 Середня освіта, предметна спеціалізація – історія), для лекційних, семінарських, і практичних занять у закладах післядипломної педагогічної освіти та педагогічних університетах (факультетах).

Соціальна значущість дослідження полягає в тому, що його практичні результати сприятимуть оновленню освітнього процесу в гімназії відповідно до концептів НУШ, створенню навчально-методичного забезпечення викладання курсу історії та інтегрованого курсу історії та громадянської освіти в гімназії.

ЗМІСТ

Список виконавців	2
Реферат	3
Зміст	8
Перелік умовних позначень	9
Передмова	10
Вступ	11
I. Розділ «Основні результати наукового дослідження»	14
II. Розділ «Упровадження результатів наукового дослідження»	18
Висновки	30
Рекомендації	32
Список публікацій виконавців наукового дослідження	33

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДСБСО – Державний стандарт базової середньої освіти

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

МОН – Міністерство освіти і науки

МНП – модельна навчальна програма

НАПН – Національна академія педагогічних наук

НД – наукове дослідження

НУШ – Нова українська школа

ПЕРЕДМОВА

У звіті представлено результати НД відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України «**Методичні засади і технології інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії**».

Тематика НД є актуальною, оскільки орієнтована на розроблення інноваційного навчально-методичного забезпечення інтегрованого курсу історії та громадянської освіти для 5–6 класів ЗЗСО, відповідає завданням громадянської та історичної освітньої галузі ДСБСО та Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Дослідження проводилося впродовж 2021–2023 рр. поетапно.

На пошуково-моделювальному етапі здійснено критичний аналіз джерел із питань міжгалузевої, внутрішньогалузевої, міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції; визначено принципи, критерії і шляхи відбору та інтегрування елементів освітнього змісту, форм і методів навчання для формування ключових компетентностей та наскрізних умінь учнів засобами громадянської та історичної освітньої галузі; спроектовано методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії; підготовлено 2 модельні навчальні програми та рукопис розділів підручника інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу.

На експериментальному етапі наукового дослідження розроблено й експериментально перевірено методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії, узагальнено здобуті результати експериментального навчання; розроблено й апробовано матеріали для учнів і вчителів із формування громадянської компетентності, національної ідентичності та патріотизму учнів гімназії; підготовлено підручник інтегрованого курсу для 5 класу та рукописи розділів планового методичного посібника й планових методичних рекомендацій.

У ході узагальнювально-впроваджувального етапу продовжено апробацію експериментальної методичної системи інтегрованого навчання громадянської освіти та історії й проведено моніторинг її ефективності; впроваджено елементи методичної системи інтегрованого навчання громадянської освіти та історії, методики розвитку громадянської позиції та патріотизму учнів в освітній процес гімназії, системи оцінювання рівня оволодіння учнями гімназії ключовими компетентностями та наскрізними вміннями в навчанні громадянської освіти та історії; скориговано зміст методичного посібника, методичних рекомендацій за результатами експерименту, підготовлено виробничо-практичну продукцію до видання.

ВСТУП

Як дидактико-методичний феномен інтегроване навчання – це синтез, інтеграція зв'язків між об'єктами, явищами і процесами життя суспільства, що знаходять відображення в змісті, формах і методах реалізації освітнього процесу, виконуючи освітню, розвивальну і виховну функції в їх єдності.

Інтегроване навчання визначають як прояв дидактичних принципів системності й науковості та як дидактичну умову підвищення науковості та доступності навчання, що позитивно впливає на якість освітнього процесу.

Сучасне розуміння інтегрованого навчання за сутністю є реалізацією міжпредметної інтеграції змісту освіти. Міжпредметна інтеграція (внутрішньогалузева/міжгалузева) вимагає вивчення програмового матеріалу з урахуванням змісту різних навчальних предметів/курсів і галузей знань. Вона передбачає синтез об'єктів, явищ і процесів реальної дійсності, що складають вміст освітнього процесу та методологію його реалізації, здійснює відчутний позитивний вплив на всі сторони освітнього процесу й забезпечує учням змогу досягти планованих освітніх результатів.

Нині актуальним завданням є створення на основі міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції цілісної, змістовно пов'язаної системи навчання історії та громадянської освіти в гімназії через об'єднання історичної та інших галузей знань і синтез методів та форм навчання для виконання головної мети освіти – набуття учнями ключових компетентностей та наскрізних умінь.

Необхідність запровадження інтегрованого підходу в освіті задекларована в керівних освітніх документах, зокрема у Концепції НУШ, ДСБСО, де такий підхід розглядається як основа конструювання цілісного освітнього процесу й розв'язання актуальних освітніх завдань, зокрема в навчанні історії та громадянської освіти.

Одним із основних завдань якісного оновлення історичної та громадянської освіти є перехід до інтегрованого навчання, зокрема на основі внутрішньої галузевої (поєднання історії та громадянської освіти), внутрішньої предметної (поєднання історії України та всесвітньої історії в єдиний курс) та міжпредметної інтеграції (об'єднання із спорідненими предметами та сферами знання (філософія, релігієзнавство, право, література, географія), а також інтеграції змісту і способів організації навчальної діяльності учнів.

Об'єкт дослідження: інтегроване навчання історії та громадянської освіти в гімназії.

Предмет дослідження: методичні засади і технології реалізації інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та реалізація методичних засад інтеграції змісту громадянської освіти та історії в гімназії як важливого складника формування особистості громадянина України.

Досягнення мети дослідження передбачало виконання таких **завдань:** *визначити* потенціал міжгалузевої, внутрішньогалузевої, міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції в реалізації інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії; обґрунтувати критерії, шляхи та інструментарій інтегрування змісту й організації навчання в контексті формування компетентностей та наскрізних умінь учнів на уроках із предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі; спроектувати, розбудувати та експериментально перевірити методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії.

Дослідження здійснювалося за допомогою таких **методів:** *теоретичні:* аналіз і синтез сучасної психологічної, педагогічної, методичної літератури з проблем НД; аналіз державних документів, що регулюють освітній процес; зіставлення й узагальнення даних із проблеми дослідження; аналіз програм і підручників з історії та громадянської освіти для гімназії для з'ясування вихідних даних дослідження; аналіз і синтез результатів дослідного навчання; аксіоматичний метод; гіпотетичний метод; *емпіричні:* спостереження за освітнім процесом та аналіз уроків; усне/письмове опитування учнів і вчителів історії на різних етапах дослідного навчання; бесіда, анкетування, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду; моделювання: структурне, організаційне; педагогічний експеримент; моніторинг; *статистичні:* кількісний і якісний аналіз здобутих результатів.

У ході виконання наукового дослідження в умовах російсько-української війни скореговано результати наукового дослідження, зокрема, розроблено методичні рекомендації щодо питань розвитку патріотизму й громадянської активності учнів засобами предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі на базовому рівні середньої освіти; схарактеризовано методику проєктної діяльності здобувачів освіти, методи та прийоми розвитку громадянської активності ц патріотизму учнів у гімназії.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає у тому, що *вперше обґрунтовано* методичні засади інтеграції змісту громадянської освіти та історії в гімназії як важливого складника формування особистості громадянина України; *визначено* потенціал міжгалузевої, внутрішньогалузевої, міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції в реалізації інтегрованого навчання історії та громадянської освіти; *обґрунтовано* критерії, шляхи та інструментарій інтегрування змісту й організації навчання в контексті формування компетентностей та наскрізних умінь учнів на уроках із предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі; *спроектовано, розбудовано та експериментально перевірено*

методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії; розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено засади розробки підручника з інтегрованого навчання історії та громадянської освіти, принципи його конструювання.

Теоретичне значення наукового дослідження полягає у визначенні та розкритті методології інтегрування навчального історичного та громадянськознавчого змісту й організації навчання в контексті формування компетентностей та наскрізних умінь учнів у навчанні історії: критеріїв відбору, принципів побудови, шляхів та інструментарію реалізації змісту в навчанні учнів 5–6 класів інтегрованого курсу в гімназії.

Практична значущість наукового дослідження полягає в розробленні та впровадженні в практику роботи вчителя історії та громадянської освіти науково обґрунтованої й експериментально перевіреної методичної системи інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії, новітнього підручника з інтегрованого навчання історії та громадянської освіти.

Практичну значущість виконаного НД засвідчують: відповідність його результатів соціокультурним викликам часу, сучасним досягненням педагогічної і методичної наук, завданням громадянської та історичної освітньої галузі ДСБСО, позитивні результати моніторингу впровадження експериментальної методичної системи інтегрованого навчання учнів 5–6 класів історії та громадянської освіти; довідки експериментальних ЗЗСО про впровадження результатів дослідження, а також внесення в Електронну бібліотеку НΠΑН України 290 ресурсів.

Результати дослідження можуть бути використані для розробки/корегування тематичних навчальних планів і освітніх програм ЗЗСО, підготовки науково-методичного супроводу професійної підготовки майбутніх учителів історії та громадянської освіти, у ході підвищення кваліфікації слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти та центрів професійного розвитку педагогічних працівників, для планування й організації методичних досліджень здобувачами наукового ступеня доктора філософії (014.03 Середня освіта, предметна спеціалізація – історія), для організації й проведення лекційних, семінарських, практичних занять у закладах післядипломної педагогічної освіти та педагогічних університетах (факультетах).

Соціальна значущість дослідження полягає в тому, що його практичні результати сприятимуть оновленню освітнього процесу в гімназії відповідно до концептів Нової української школи, створенню навчально-методичного забезпечення викладання курсу історії та інтегрованого курсу історії та громадянської освіти в гімназії.

РОЗДІЛ I. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Виконання наукового дослідження «Методичні засади і технології інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії» проводилося поетапно впродовж 2021–2023 рр.

На першому, *пошуково-моделювальному*, етапі:

проаналізовано джерела з питань міжгалузевої, міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції;

спроєктовано методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії;

розвинено положення теорії міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції щодо створення галузевих інтегрованих курсів;

розроблено принципи, критерії і шляхи відбору та інтегрування елементів освітнього змісту, форм і методів навчання для формування ключових компетентностей та наскрізних умінь учнів засобами освітньої галузі; внутрішньогалузевого інтегрування змісту предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі;

визначено методичні засади проєктування методичної системи інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії в рамках єдиного курсу;

сформульовано мету, завдання, пріоритети викладання і характеристики змісту інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» та предмета «Етика» для 5–6 класів гімназії;

обґрунтовано і схарактеризовано основні види діяльності учнів 5–6 класів гімназії, особливості організації освітнього процесу, підходи до оцінювання навчальних результатів учнів у рамках інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» та предмета «Етика» для 5-6 класів гімназії.

розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено засади розробки підручника з інтегрованого навчання історії та громадянської освіти, принципи його конструювання, зокрема: визначено вимоги до викладу інтегрованого навчального матеріалу в текстах підручника, зв'язок між компонентами інтегрованого змісту й видами активностей учнів, що обумовлює особливості формулювання пізнавальних завдань і запитань, та між компонентами змісту і відбором джерел інформації, через які інтегрований зміст транслюється у параграфи підручника; охарактеризовано теоретичні положення щодо конструювання методичного апарату підручника з історії та громадянської освіти: узгодженість розташування елементів підручника (тексти, візуальні джерела, запитання і пізнавальні завдання) відповідно до структури компетентісно орієнтованого уроку, що дає змогу вчителю технологізувати навчання; збільшення візуального матеріалу й мінімізація

авторського тексту; вдосконалення апарату орієнтування підручника; обов'язкове доповнення друкованого підручника додатковими електронними складниками й цифровими додатками, що забезпечує потреби дистанційного та змішаного навчання;

реалізовано в підручнику інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу ЗЗСО методичні засади інтегрованого навчання історії та громадянської освіти;

підготовлено 2 модельні навчальні програми та рукопис підручника інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу ЗЗСО;

опубліковано 93 праці: 1 наукової продукції, із них 1 збірник тез доповідей конференції; 3 виробничо-практичної продукції, із них – 3 методичних посібників; 5 навчальної продукції, із них – 2 модельних програми, 3 посібників; 10 довідкової продукції, із них – 1 бібліографічний покажчик, 9 статей до довідкових видань; 7 статей, із них – 1 у виданнях, що індексовані у Scopus і Web of Science Core Collection, 5 у виданнях, що включені до Переліку наукових фахових видань України, 1 – у виданнях, що не включені до Переліку наукових фахових видань України; 65 матеріалів і тез у збірниках науково-практичних конференцій із теми дослідження, із них – 26 міжнародних науково-практичних конференцій; 30 всеукраїнських науково-практичних конференцій, 9 звітної конференції Інституту педагогіки НАПН України;

участь у роботі 35 масових заходах різного рівня: 14 – міжнародних; 15 – всеукраїнських, 3 – науково-практичних заходах регіонального рівня; 1 – звітній конференції Інституту педагогіки НАПН України;

Упродовж другого, *експериментального*, етапу досягнуто таких результатів:

розроблено й експериментально перевірено методичну систему інтегрованого навчання громадянської освіти та історії в гімназії:

визначено принципи і складники технології інтегрованого навчання історії й громадянської освіти в 5–6 класах гімназії;

визначено теоретичні засади розвитку громадянської активності та патріотизму учнів засобами навчання історії та громадянської освіти;

схарактеризовано шляхи організації діяльності учнів, що сприятимуть розвитку громадянської активності та патріотизму учнів у навчанні історії та громадянської освіти в гімназії;

підготовлено рукопис розділів методичного посібника «Основи інтегрованого навчання учнів громадянської освіти та історії в 5–6 класах»; матеріали до методичних рекомендацій «Розвиток громадянської активності та патріотизму учнів на уроках предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі»;

розроблено матеріали для проведення формувального експерименту, узагальнено його результати;

підготовлено до видання рукопис підручника «Досліджуємо історію і суспільство» (інтегрований курс) для 5 класу закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О. І., Малієнко Ю. Б., Ремех Т. О.);

визначено й реалізовано підходи до створення цифрового додатку до інтегрованого підручника з історії і громадянської освіти для 5–6 класів;

розвинуто положення методики навчання історії т щодо критеріїв і принципів відбору змісту шкільних курсів історії в умовах інформаційної війни та широкомасштабної агресії Російської Федерації проти України.

удосконалено методику роботи з інтегрованим підручником в режимі он-лайн навчання та дистанційного навчання; методику використання візуальних та інших навчальних матеріалів окремих методів і прийомів в інтегрованому навчанні історії та громадянської освіти, в онлайн та змішаному варіантах навчання; зміст навчальних матеріалів для учнів гімназій, що можуть використовуватись для патріотичного і громадянського виховання учнів під час війни;

упровадження в освітню практику підручник інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу ЗЗСО, підручник «Основи правознавства» для учнів 9 класу ЗЗСО (позапланово); 1 навчальний посібник – «Зошит моїх досягнень. 5 клас» (позапланово);

опубліковано 71 працю: 5 навчальної продукції, із них – 2 підручники, 3 посібники; 6 статей, із них – 6 у виданнях, що включені до Переліку наукових фахових видань України; 60 матеріалів і тез у збірниках науково-практичних конференцій із теми дослідження, із них – 30 міжнародних науково-практичних конференцій; 21 всеукраїнських науково-практичних конференцій, 9 звітної конференції Інституту педагогіки НАПН України;

участь у роботі 54 масових заходів різного рівня: 16 – міжнародних, 23 – всеукраїнських, 1 – звітній конференції Інституту педагогіки НАПН України; 14 – науково-практичних заходів регіонального рівня.

На третьому, *узагальнювально-впроваджувальному*, етапі здобуто такі результати:

впроваджено елементи методичної системи інтегрованого навчання громадянської освіти та історії, методики формування громадянської позиції та патріотизму учнів в освітній процес ЗЗСО;

засвідчено ефективність реалізації методичної системи інтегрованого навчання громадянської освіти та історії в гімназії на засадах компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів;

впроваджено систему оцінювання рівня оволодіння учнями гімназії ключовими компетентностями та наскрізними вміннями в навчанні громадянської освіти та історії;

реалізовано експериментальну методику інтегрованого навчання у чинних підручниках «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу ЗЗСО (авт. О.І. Пометун, Ю.Б. Малієнко, Т.О. Ремех), «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу ЗЗСО (авт. П.В. Мороз, І.В. Мороз, С.І. Моцак), «Досліджуємо історію і суспільство» для 6 класу ЗЗСО (авт. О.І. Пометун, Т.О. Ремех), що впроваджувалися як пілотні НУШ в ЗЗСО різних регіонів України, 2 з них набули чинності за результатами всеукраїнського конкурсу підручників щодо держзамовлення;

реалізовано теоретичні положення щодо конструювання методичного апарату підручника історії та громадянської освіти: узгодженість розташування елементів підручника (тексти, візуальні джерела, запитання і пізнавальні завдання) відповідно до структури компетентісно орієнтованого уроку, що уможливорює технологізацію навчання; збільшення візуального матеріалу й мінімізація авторського тексту; вдосконалення апарату орієнтування підручника; доповнення друкованого підручника електронними складниками й цифровими додатками, що забезпечує потреби дистанційного та змішаного навчання;

підготовлено виробничо-практичну продукцію до видання; *скориговано* зміст методичного посібника та методичних рекомендацій за результатами експерименту;

опубліковано 144 праці: 9 виробничо-практичної продукції, із них – 9 методичних рекомендацій; 14 навчальної продукції, із них – 2 підручники, 2 модельні навчальні програми, 2 робочі програми, 2 освітніх ресурси, 6 посібників; 18 статей, із них – 9 у виданнях, що включені до Переліку наукових фахових видань України, 9 – у виданнях, що не включені до Переліку наукових фахових видань України; 103 матеріалів і тез у збірниках науково-практичних конференцій із теми дослідження, із них – 58 міжнародних науково-практичних конференцій; 36 всеукраїнських науково-практичних конференцій, 9 звітної конференції Інституту педагогіки НАПН України;

участь у роботі 70 масових заходів різного рівня: 34 – міжнародних, 30 – всеукраїнських, 1 – звітній конференції Інституту педагогіки НАПН України; 6 – регіонального рівня.

РОЗДІЛ II. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Результати НД упроваджувалися в освітній процес 5 закладів загальної середньої освіти різних регіонів України (підтверджено довідками): гімназії «Троєщина» Деснянського району м. Києва, Великоолександрівського ліцею Пристоличної сільської ради Бориспільського району Київської області, Харківської приватної спеціалізованої школи «Харківський колегіум» Харківської області, освітнього закладу Приватне підприємство «Київський ліцей «Тріумф», Чорноморського економіко-правового ліцею № 1 Чорноморської міської ради Одеського району Одеської області.

Апробація результатів НД здійснювалася шляхом виступів наукових співробітників під час роботи **154** масових заходів різного рівня (64 міжнародні та 67 всеукраїнські науково-практичні конференції, вебінари, круглі столи, 20 – регіонального рівня, 3 – звітні конференції Інституту педагогіки НАПН України), розміщенням наукового доробку в електронних бібліотеках НАПН України та Інституту педагогіки НАПН України:

Масові заходи

Міжнародний рівень (64):

1. Міжнародна науково-практична конференція «Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення (12 лютого 2021 р., м. Дніпро, Україна)
2. Міжнародна спеціалізована наукова конференція «Сучасний педагог та теорія педагогіки, філологічні диспути та наука про мову» (19 лютого, 2021 р., м. Хмельницький)
3. International scientific and practical conference «Pedagogy and Psychology in the Modern World: the art of teaching and learning» (26–27 лютого 2021 року, м. Рига, Латвія)
4. VII Міжнародна науково-практична конференція «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (13–15 травня 2021 року, м. Запоріжжя, Україна)
5. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички» (20–21 травня 2021 року, м. Київ, Україна)
6. Друга Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми обдарованості особистості» (20–21 травня 2021 року, м. Умань, Україна)
7. П'ята Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти» (21–22 травня 2021 року, м. Умань, Україна)
8. V Міжнародна конференція «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації» (27–28 травня 2021 р., м. Київ, Україна)

9. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (21–22 вересня 2021 року, м. Київ, Україна)
10. Перша Міжнародна науково-практична конференція «Світові виклики сучасній освіті» (20–21 жовтня 2021 р., м. Умань, Україна)
11. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми науки, освіти та технологій: проблеми, тенденції, напрями» (2 листопада 2021 року, м. Полтава, Україна)
12. II Міжнародна науково-практична конференція «Modern science: innovations and prospects» (7–9 листопада 2021 року, м. Стокгольм, Швеція)
13. Щорічна зустріч (заочна) Орхуських центрів під егідою ОБСЄ.(23–24 вересня 2021 року, м. Відень, Австрія)
14. Сьома Сесія Наради Сторін Орхуської Конвенції під егідою ЄЕК ООН (18–21 жовтня 2021 року, м. Женева, Швейцарія)
15. Друга міжнародна науково-практична конференція «World challenges of modern education» (22–24 лютого 2022 року, м. Умань, Україна)
16. The 8 th International scientific and practical conference “Topical issues of modern science, society and education” (26–28 лютого 2022 року, м. Харків, Україна)
17. Міжнародна науково-практична конференція «Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст» (9–10 червня 2022 року, м. Тернопіль, Україна)
18. XXII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Пріоритетні напрями розвитку науки під час воєнного стану» (24 червня 2022 року, м. Одеса, Україна)
19. X Міжнародна наукова конференція «Наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку» (29 червня 2022 р., м. Прага)
20. III Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Обдаровані діти – скарб нації!» (18–23 серпня 2022 року, м. Київ, Україна)
21. VI Міжнародна науково-практична конференція «Modern research in world science» (4–6 вересня 2022 року, м. Львів, Україна)
22. XXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Осінні наукові читання – 2022» (5 вересня 2022 року, м. Луцьк, Україна)
23. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу» (14–15 вересня 2022 року, м. Київ, Україна)
24. XII Міжнародні і XXIX Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Шлях до серця дитини в травматичних ситуаціях життя» (30 вересня 2022 р., м. Чернігів, Україна)

25. Міжнародна конференція «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу» (4 листопада 2022 року м. Київ, Україна)
26. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Неперервна освіта нового сторіччя: виклики та пріоритети» (07–14 листопада 2022 року, м. Запоріжжя, Україна)
27. Міжнародна науково-практична конференція «Музейна педагогіка в науковій освіті» (1–2 грудня 2022 р., м. Київ, Україна)
28. Міжнародний онлайн-семінар «Епоха Голодомору: діалог історії та літератури. Фокус-обговорення: «Історичні знання та літературний досвід у ретрансляції знань і пам'яті про наше минуле: про зміни й доповнення шкільних навчальних програм (2022)» (29 липня 2022, м. Київ, Україна)
29. Міжнародна щорічна зустріч Орхуських центрів під егідою ОБСЄ. (19–20 жовтня, 2022 року, м. Відень, Австрія)
30. Міжнародний круглий стіл «Українсько-корейська співпраця у сфері видання підручників» (26 жовтня 2022, м. Київ, Україна)
31. II Міжнародна наукова конференція «Актуальні наукові проблеми та інноваційні рішення в контексті XXI століття» (17 лютого 2023 р., м. Київ, Україна)
32. VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (28–29 березня 2023 р., м. Вінниця, Україна)
33. Міжнародний науково-практичний форум «Педагог XXI століття: дослідження та освітні інновації в умовах воєнного стану в Україні» (05–06 квітня 2023 р., м. Київ, Україна)
34. XIV Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи» (21 квітня 2023 р., м. Ужгород, Україна)
35. СХХІІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Розвиток науки та техніки в умовах воєнного стану» (3 травня, 2023 р., м. Житомир, Україна)
36. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Recent Trends in Science» (4–5 травня 2023 р., м. Дніпро, Україна)
37. Міжнародна науково-практична конференція «Освіта та наука крізь виклики сьогодення» (17–19 травня, 2023 р., м. Запоріжжя, Україна)
38. VII Міжнародна науково-практична конференція «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2023: горизонт інновацій» (25 травня, 2023 р., м. Київ, Україна)
39. СХХV Міжнародна інтернет — конференція «Вектори розвитку науки та техніки під час воєнного стану» (29 травня 2023 р., м. Київ, Україна)

40. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасної науки та освіти» (29–30 травня 2023 р., м. Львів, Україна)
41. LIII Міжнародна інтернет — конференція «New trends in science and technology: global challenges» (5–6 червня 2023 р., м. Варшава, Польща)
42. IX Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах війни та післявоєнної відбудови» (8–9 червня 2023 р., м. Суми, Україна)
43. IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Ways of Science Development in Modern Crisis Conditions» (8–9 червня 2023 року, м. Дніпро, Україна)
44. Міжнародна науково-практична конференція «Духовно-моральне виховання дітей і молоді в сучасному освітньому просторі: вітчизняний та зарубіжний досвід». (15–16 червня 2023 року, м. Переяслав, Україна)
45. Міжнародна науково-практична конференція «Стан, проблеми та перспективи розвитку науки, освіти і технологій» (29 серпня 2023 р., м. Кременчук, Україна)
46. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку науки, освіти, технологій та суспільства» (12 вересня 2023 р., м. Полтава, Україна)
47. LVIII International scientific and practical conference «Priority Areas of Modern Science» (5–6 жовтня 2023 р., Chicago, USA)
48. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій і суспільства» (6 жовтня 2023 р., м. Ізмаїл, Україна).
49. III Міжнародна конференція «Приватно-правові та публічно-правові відносини: проблеми теорії та практики» (6 жовтня 2023 року, м. Кропивницький, Україна)
50. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Modern problems of science, education and society» (9–11 жовтня 2023 р., м. Київ, Україна)
51. XIV Міжнародна юридична науково-практична конференція «До Дня захисників і захисниць України» (11 жовтня 2023 року, м. Київ, Україна)
52. CXXXII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Місце України у світовому розвитку науки та техніки» (13 жовтня 2023 р., м. Хмельницький, Україна)
53. II International scientific and practical conference «Current challenges of science and education» (16–18 жовтня 2023 р., м. Берлін, Німеччина)
54. XV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Modern Movement of Science» (19–20 жовтня 2023 р., м. Дніпро, Україна)
55. Міжнародна науково-практична конференція «Аксіопсихологічні вектори розвитку сучасної освіти» (19–20 жовтня 2023 року, м. Тернопіль, Україна)

56. I Міжнародна науково-практична конференція «Innovative development of science, technology and education» (19–21 жовтня 2023 р., м. Ванкувер, Канада)
57. International scientific-practical conference «Current issues of science, education and society: theory and practice» (20 жовтня 2023 року, м. Орхус, Данія)
58. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення» (26–27 жовтня 2023 р., м. Київ, Україна)
59. IV Міжнародна науково-практична конференція «Духовно-інтелектуальне виховання і навчання в XXI столітті» (27 жовтня 2023 року, м. Харків, Україна)
60. III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (07–08 листопада 2023 року, м. Київ, Україна)
61. СXXXIV Міжнародна інтернет конференція «Сучасні аспекти розвитку науки та техніки в умовах війни» (24 листопада 2023 року, м. Одеса, Україна)
62. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку науки, освіти, технологій і суспільства» (29 листопада 2023 року, м. Кропивницький, Україна)
63. X Міжнародна науково-практична конференція «Modern problems of science, education and society» (4–6 грудня 2023 року, м. Київ, Україна)
64. Міжнародна щорічна зустріч Орхуських центрів під егідою ОБСЄ (17–18 жовтня, 2023 року, м. Душанбе, Таджикистан)

Всеукраїнський рівень (67)

1. III Всеукраїнська науково-практична конференція «Особистість на шляху до духовних цінностей: інноваційна практика, набутий досвід» (27–28 січня 2021 р., м. Рівне, Україна)
2. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми історичної освіти» (18 березня 2021 року, м. Херсон, Україна)
3. VIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання методики викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах розбудови сучасної школи» (25-26 березня 2021 року, м. Київ, Україна)
4. III Всеукраїнська інтернет-конференція «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи» (29 березня 2021 року, м. Київ, Україна)
5. Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи» 20 квітня 2021 року, м. Запоріжжя, Україна)

6. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Вектори модернізації економіки України в контексті сталого розвитку» (20–21 травня 2021 р., м. Луцьк, Україна)
7. Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Розвиток професійних компетентностей учителів предметів суспільно-гуманітарного циклу в контексті впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти» (8 червня 2021 р., м. Хмельницький, Україна)
8. Всеукраїнська науково-практична конференція (заочна) «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контроверзи сучасного наукового пізнання» (8 червня 2021 року, м. Київ, Україна)
9. Науково-практична інтернет конференція «Науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів у контексті реалізації концепції «Нова українська школа» (17 червня 2021 р., м. Луцьк, Україна)
10. Всеукраїнська онлайн конференція «Нові підходи до навчання суспільних дисциплін в закладах загальної середньої освіти: перспективи та виклики» 23 листопада 2021 року, м. Київ, Україна)
11. Науково-практичний семінар «Академічна доброчесність: практичний досвід МАУП» (08 квітня 2021 р., м. Хмельницький, Україна)
12. VI Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти «Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи» у рамках Всеукраїнського фестивалю науки – 2021 (до 30-ї річниці Незалежності України) (19 травня 2021 р., м. Київ, Україна)
13. Круглий стіл «Музейна педагогіка в умовах пандемії COVID-19» (27 травня 2021 року, м. Київ, Україна)
14. Науково-методичний семінар «Подолання історичних міфів у вивченні та викладанні історії» (2 червня 2021 року, м. Суми, Україна)
15. Всеукраїнський педагогічний форум «Якісна освіта – 30 кроків до стандарту нового покоління» (28 серпня 2021 року, м. Чорноморськ, Україна)
16. Онлайн семінар-практикум вчителів правознавства та громадянської освіти «Формування правової та громадянської компетентностей учнів у процесі викладання суспільствознавчих дисциплін: сучасні виклики» (9 вересня 2021 року, м. Кропивницький, Україна)
17. Круглий стіл «Україна: історія» Ореста Субтельного та сучасні проблеми викладання історії» в рамках Форуму «Україна: історія на перехрестях гібридної війни, культурної дипломатії та медійного світу (до 80-річчя з дня народження Ореста Субтельного)» (16 вересня 2021 р., м. Київ, Україна)

18. Всеукраїнський круглий стіл (онлайн) «Актуальні питання навчання історії та громадянської освіти в контексті дистанційного та змішаного навчання» (27 жовтня 2021 року, м. Київ, Україна)
19. Круглий стіл «До 95-річчя Інституту педагогіки НАПН України: внесок відділу історії та філософії освіти у підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації в Україні» (29 жовтня 2021 р., м. Київ, Україна)
20. Всеукраїнський науково-практичний круглий стіл «Шкільна історична освіта у контексті Нової української школи: інтеграція історичної й педагогічної науки» (02 грудня 2021 року, м. Київ, Україна)
21. Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогіка сучасності: виклики і перспективи цифрової доби» (18 січня 2022 року, м. Переяслав Хмельницький, Україна)
22. IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Особистість на шляху до духовних цінностей: інноваційна практика, набутий досвід» (26-27 січня 2022 року, м. Рівне, Україна)
23. Всеукраїнська науково-практична конференція «Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ» (31 травня 2022, м. Луцьк, Україна)
24. Всеукраїнська науково-практична конференція «VI Геретівські читання» 03 червня 2022 року, м. Тернопіль, Україна)
25. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти» (23 червня 2022 р., м. Київ, Україна)
26. Всеукраїнська науково-практична конференція «Конституція України: держава і право в умовах воєнного стану» (28 червня 2022 р., м. Київ, Україна)
27. Всеукраїнська міжгалузєва науково-практична онлайн конференція «Проблеми цивілізаційної суб'єктності України: місія науки і освіти» (29 вересня – 1 жовтня 2022 р., м. Київ, Україна)
28. Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 104-й річниці від дня народження В. Сухомлинського. Педагогіка партнерства: реалії та перспективи (11–12 жовтня 2022, м. Кропивницький, Україна)
29. Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Григорій Сковорода: діалог із сучасністю» (20 жовтня 2022 р., м. Умань, Україна)
30. Всеукраїнська науково-практична конференція «Історико-краєзнавчі дослідження в умовах Нової української школи» (16 листопада 2022 року, м. Чернівці)
31. Вебінар «Як відображено вимоги державного стандарту базової середньої освіти в модельних програмах і підручниках для 5 класу» (26 січня 2022 року, м. Київ, Україна)

32. Вебінар «Як розвивати наскрізні вміння учнів на уроках з історії та громадянської освіти в 5 класі» (02 лютого 2022 року, м. Київ, Україна)
33. Вебінар «Як застосовувати таксономію Б. Блума та формувальне оцінювання в навчанні учнів 5 класу історії та громадянської освіти» (9 лютого 2022 року, м. Київ, Україна)
34. Освітнє трансфер-містечко інноваційних можливостей – 2022 «Модельні програми та професійний розвиток педагогів – продуктивні інструменти якісних освітніх послуг» (14 квітня 2022 року, м. Тернопіль, Україна)
35. Вебінар для вчителів-учасників інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня в Тернопільській області «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для ЗЗСО Державного стандарту базової середньої освіти» (29 квітня 2022 р., м. Тернопіль, Україна)
36. Всеукраїнський семінар «Шкільна історична освіта в часи російсько-української війни» (05–06 травня 2022 року, м. Київ, Україна)
37. Вебінар для вчителів-учасників інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня в Тернопільській області «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для ЗЗСО Державного стандарту базової середньої освіти» (10 травня 2022 року, м. Тернопіль, Україна)
38. Всеукраїнський науково-методичний семінар «Особливості впровадження модельних програм для учнів 5 класу Нової української школи» (10 серпня 2022 р., м. Ужгород, Україна)
39. Десятий всеукраїнський методичний семінар для освітян «Нова українська школа: навчання/знання про Голодомор та інші геноциди» – Шкільна історична освіта в часи російсько-української війни: виклики та відповіді на них» (11 вересня 2022, м. Кам'янець-Подільський, Україна)
40. Всеукраїнський круглий стіл «Підготовка вчителя історії, правознавства та громадянської освіти у вітчизняних ЗВО: досвід, виклики, перспективи» (23 вересня 2022 р., м. Кропивницький, Україна)
41. Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Формування духовної безпеки особистості» (19 лютого 2023 р., м. Рівне, Україна)
42. Всеукраїнська науково-практична конференція «Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення» (3 березня 2023 р., м. Тернопіль, Україна)

43. Всеукраїнська науково-практична конференція «Виховання громадянина-патріота в умовах реалізації завдань концепції «Нова українська школа»», присвячена 145-й річниці від дня народження Г. Ващенка (15 березня 2023 р., м. Кропивницький, Україна)
44. Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Прикладна економіка: від теорії до практики» (27–28 березня 2023 р., м. Луцьк, Україна)
45. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Професійна позиція: думки, аргументи, факти» (26–28 квітня, 2023 р., м. Кропивницький, Київ)
46. Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Українська психологія. XXI століття. Початок» (27–28 квітня 2023 р., м. Київ, Україна)
47. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії» (10 травня 2023 р., м. Запоріжжя, Україна)
48. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (онлайн) «Імплементация Державного стандарту базової середньої освіти: виклики, реалізація, перспективи» (15 травня 2023 року, м. Житомир, Україна)
49. Всеукраїнська інтернет-конференція «Методологічні та методичні аспекти навчання в освітньому процесі НУШ» (15 червня 2023 р., м. Луцьк, Україна)
50. Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Готовність до саморозвитку педагога Нової української школи» (19 травня 2023 р., м. Рівне, Україна)
51. V (IV) Всеукраїнська конференція студентів та викладачів закладів освіти: «Актуальні проблеми сучасної освіти: реалії та перспективи» (18 травня 2023 р., м. Дніпро (Маріуполь), Україна)
52. 13-й Всеукраїнський методичний семінар для освітян «Нова українська школа: навчання/знання про Голодомор та інші геноциди» (24–27 травня 2023 р., м. Вінниця, Україна)
53. Всеукраїнська науково-практична конференція «Теорія і практика використання інформаційних технологій в умовах цифрової трансформації освіти» (29 червня 2023 р., м. Київ, Україна)
54. Всеукраїнська науково-практична конференція «VII Геретівські читання» (22 вересня 2023 р., м. Тернопіль, Україна)
55. Всеукраїнська науково-практична конференція «Суспільствознавча освіта в парадигмі Нової української школи» (20 жовтня 2023 року, м. Тернопіль, Україна)
56. Всеукраїнська науково-практична конференція «Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму української Хартії Вільної Людини» (27 жовтня 2023 року, м. Тернопіль, Україна)

57. Всеукраїнська історико-краєзнавчі конференція з міжнародною участю «Україна в сучасному геополітичному просторі» (2–3 листопада 2023 року, м. Суми, Україна)

58. Всеукраїнська науково-практична конференція «Захист прав людини на універсальному та регіональному рівнях» (8 грудня 2023 року, м. Суми, Україна)

59. Всеукраїнська науково-практична онлайн конференція «Приватно-правові аспекти відбудови України на шляху європейської інтеграції» (12 грудня 2023 року, м. Дніпро, Україна)

60. Публічна дискусія «Залучення молоді до процесів прийняття рішень в умовах війни» (презентація посібника за програмою USAID «Мріємо та діємо») (23 лютого 2023 р., м. Київ, Україна)

61. Методологічний семінар НАПН України «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання» (6 квітня 2023 р., м. Київ, Україна)

62. Круглий стіл у МОН України «Медіаосвіта в часи російсько-української війни» (18 травня 2023 р., м. Київ, Україна)

63. Всеукраїнський круглий стіл «Громадянська компетентність як ключова у формуванні демократичного суспільства України» (30 травня 2023 р., м. Хмельницький, Україна)

64. Серпневий освітній форум 2023 «Столична освіта: якість в умовах воєнного стану» (23 серпня 2023 р., м. Київ, Україна)

65. Всеукраїнський науково-методичний семінар «Формування громадянської компетентності учнівства різних вікових груп в умовах війни» (25 жовтня 2023 р., м. Київ, Україна)

66. Четвертий круглий стіл українсько-корейської співпраці у сфері видання підручників (25 жовтня 2023 р., м. Київ, Україна)

67. Експертне обговорення «Міжнародне гуманітарне право: стан і перспективи викладання в закладах загальної середньої освіти» (19 грудня 2023 р., м. Київ, Україна)

Звітні конференції Інституту педагогіки НАПН України (3)

1. Звітна наукова конференція Інституту педагогіки НАПН України «Зміст і технології шкільної освіти» (29 грудня 2021р., м. Київ)

2. Звітна наукова конференція Інституту педагогіки НАПН України «Зміст і технології шкільної освіти» (23 грудня 2022р., м. Київ)

3. Звітна наукова конференція Інституту педагогіки НАПН України «Зміст і технології шкільної освіти» (28 грудня 2023р., м. Київ)

Регіональний рівень (20):

1. Вебінар для вчителів історії, правознавства та громадянської освіти «Актуальні питання навчання учнів основ правознавства та громадянської освіти» (14 січня 2022 р., м. Суми, Україна)
2. Вебінар «Особливості викладання предметів суспільно-гуманітарного циклу в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання» (курси за вибором для вчителів історії, основ правознавства, громадянської освіти, етики) (8 січня 2022 р., м. Суми, Україна)
3. Вебінар «Особливості викладання предметів суспільно-гуманітарного циклу в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання» (курси за вибором для вчителів історії, основ правознавства, громадянської освіти, етики) (01 лютого 2022 р., м. Суми, Україна)
4. Он-лайн зустріч з вчителями історії Рівненської області (14 лютого 2022 р., м. Рівне, Україна)
5. Інтерактивне он-лайн заняття із учителями історії Донецької області (16 лютого 2022 р., м. Сєверодонецьк, Україна)
6. Вебінар для студентів III курсу та магістрів історичного факультету ТНПУ ім. В.Гнатюка (28 березня 2022 р., м. Тернопіль, Україна)
7. Вебінар для слухачів (вчителів і викладачів) курсів підвищення кваліфікації освітніх закладів м. Тернополя (14-15.03; 07-08.04 2022 р., м. Тернопіль, Україна)
8. Вебінар для вчителів історії, основ правознавства та громадянської освіти ЗЗСО м. Одеси «Особливості викладання громадянської освіти» (26 квітня 2022 р., м. Одеса, Україна)
9. Вебінар для вчителів історії, основ правознавства та громадянської освіти ЗЗСО м. Одеси «Актуальні питання навчання дев'ятикласників правознавства» (27 квітня 2022 р., м. Одеса, Україна)
10. Вебінар для вчителів історії, основ правознавства та громадянської освіти ЗЗСО м. Одеси «Основи викладання Міжнародного гуманітарного права» (17 травня 2022 р., м. Одеса, Україна)
11. Конгрес освітян «Нова українська школа на Донеччині: п'ята сходинка, безпека та інновації» (24 серпня 2022 р., ДОППО, Україна)
12. Семінар-практикум «Формування правової та громадянської компетентностей в учнів у процесі викладання суспільствознавчих дисциплін: сучасні виклики» (15 вересня 2022 р., м. Кропивницький, Україна)
13. Он-лайн зустріч із учителями історії, основ правознавства, громадянської освіти Харківської області (27 вересня 2022 р., м. Харків, Україна)

14. Вебінар «Особливості змісту і методики навчання учнів 6 класу інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» для вчителів освітніх закладів, в яких йде пілотування матеріалів курсу в 6 класі (03 жовтня 2022 р., м. Київ, Україна)
15. Круглий стіл «Громадянська освіта та патріотичне виховання школярів в умовах російської агресії» (01 грудня 2022 р., м. Київ, Україна)
16. Вебінар «Як навчати п'ятикласників інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» (16 червня 2023 р., м. Кропивницький, Україна)
17. Вебінар «Інтегровані курси громадянської та історичної освітньої галузі як засіб формування громадянсько-історичних знань і вмінь учнів» (26 червня 2023 року, м. Рівне, Україна)
18. Вебінар «Як навчати учнів 6 класу інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» (28 червня 2023 р., м. Кропивницький, Україна)
19. Вебінар «Розпочинаємо знайомство з підручниками для 7 класу НУШ» (28 листопада 2023 р., м. Київ, Україна)
20. Круглий стіл «Правова освіта в закладі загальної середньої освіти: стан, проблеми, перспективи» (8 грудня 2023 р., м. Рівне, Україна)

ВИСНОВКИ

Результати виконання науковими співробітниками відділу суспільствознавчої освіти наукового дослідження «**Методичні засади і технології інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії**» є підставою для таких висновків:

уперше обґрунтовано: методичні засади інтеграції змісту громадянської освіти та історії в гімназії як важливого складника формування особистості громадянина України; критерії, шляхи та інструментарій інтегрування змісту й організації навчання в контексті формування компетентностей та наскрізних умінь учнів на уроках предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі; методологію інтегрування навчального історичного та громадянськознавчого змісту й організації навчання в навчанні історії та громадянської освіти; критерії відбору, принципи побудови, шляхи та інструментарій реалізації змісту інтегрованого курсу;

визначено потенціал міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції в реалізації інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії; зміст інтегрованого навчання, що забезпечує формування ключових компетентностей та наскрізних умінь учнів засобами громадянської та історичної освітньої галузі;

уперше спроектовано, розбудовано та експериментально перевірено методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії;

розроблено і реалізовано технологію проєктування модельних навчальних програм інтегрованих курсів з історії та громадянської освіти

розроблено технологію інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії, *спроектовано, розбудовано й експериментально перевірено* методичну систему інтегрованого навчання історії та громадянської освіти, методичні умови та етапи її ефективного впровадження в практику гімназії, методика оцінювання рівня оволодіння учнями гімназії ключовими компетентностями та наскрізними вміннями в навчанні історії та громадянської освіти;

розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено засади розробки та принципи побудови підручника з інтегрованого навчання історії та громадянської освіти;

розвинено положення методики навчання історії щодо вимог відбору і структурування змісту шкільних курсів історії та громадянської освіти, що сприяє формуванню громадянської позиції і патріотизму учнів в умовах інформаційної війни та широкомасштабної агресії Російської Федерації проти України;

розроблено й апробовано зміст і методика використання навчальних матеріалів для учнів гімназії з історії та громадянської освіти, що можуть використовуватись у класній та

позаурочній роботі для формування громадянської позиції та патріотизму учнів в освітньому процесі гімназії під час війни;

підготовлено за результатами виконання наукового дослідження таку продукцію: заключний науковий звіт; підручник інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу ЗЗСО (гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», наказ МОН України № 140 від 8 лютого 2022 р.); методичний посібник «Основи інтегрованого навчання учнів громадянської освіти та історії в 5–6 класах» (рукопис); методичні рекомендації «Практика інтегрованого навчання учнів історії у 5–6 класах» та «Розвиток громадянської активності та патріотизму учнів на уроках предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі» (рукописи); 20 наукових статей у виданнях, що належать до Переліку наукових фахових видань України, 10 статей, що не належать до Переліку наукових фахових видань України, 1 стаття в зарубіжному виданні, 1 наукова стаття, що індексується в Scopus, 231 матеріалів і тез конференцій, із них 208 – у збірниках науково-практичних конференцій міжнародного та всеукраїнського рівня, 23 – у збірниках звітних конференцій Інституту педагогіки НАПН України;

упроваджено результати НД шляхом їх відображення в 308 працях наукової, виробничо-практичної та навчальної продукції: 2 частини колективних монографій, 1 збірник матеріалів конференцій, 3 методичні посібники, 10 методичних рекомендацій, 4 модельні програми (гриф «Рекомендовано МОН України»), 2 освітні програми, 4 підручники (два мають гриф «Рекомендовано МОН України»), 11 посібників, а також під час презентації експериментальних матеріалів на 154 масових заходах різного рівня (64 міжнародні та 67 всеукраїнські науково-практичні конференції, вебінари, круглі столи, 20 вебінари – регіонального рівня, 3 – звітні конференції Інституту педагогіки НАПН України), розміщенням наукового доробку в електронній бібліотеці НАПН України.

Основними науковими результатами дослідження є модельні навчальні програми «Досліджуємо історію і суспільство. 5–6 класи» (інтегрований курс) та «Етика. 5–6 класи»; сукупність методів інтегрованого навчання громадянської освіти та історії; методика формування громадянської позиції та патріотизму учнів в освітньому процесі; технологія інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в 5–6 класах; проектування підручників інтегрованих курсів з історії та громадянської освіти для адаптаційного циклу базової середньої освіти; розв'язання проблеми інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії через розробку сукупності методів і технологій інтегрованого навчання громадянської освіти та історії, втілених у навчально-методичному забезпеченні.

Завершене НД «Методичні засади і технології інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії» має наукову, практичну та соціальну значущість.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Перспективними напрямками подальшого наукового дослідження теми є:

1) підготовка інноваційного навчально-методичного забезпечення інтегрованого навчання історії та громадянської освіти на адаптаційному циклі базового рівня середньої освіти та впровадження означеного методичного супроводу в шкільній освіті та в системі вищої і післядипломної педагогічної освіти;

2) запровадження розроблених концептуальних засад внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції в навчанні історії та громадянської освіти на предметному циклі базового рівня середньої освіти;

3) розробка й упровадження в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти методики розвитку громадянської позиції, національної ідентичності й патріотизму учнів в умовах російсько-української війни та післявоєнного розвитку України.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ВИКОНАВЦІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

XVI. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

I. НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

Збірники наукових праць, матеріалів і тез доповідей конференцій

1. Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. 268 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/725241/>

II. ВИРОБНИЧО-ПРАКТИЧНА ПРОДУКЦІЯ

Методичні посібники

1. Кришмарел В. Ю., Малієнко Ю. Б., Мацейків Т. І., Ремех Т. О. Актуальні питання компетентнісно орієнтованої методики навчання історії та громадянської освіти в ліцеї : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : Конві Прінт, 2021. 334 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729052/>

2. Пометун О., Гупан Н. Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : Конві Прінт, 2021. 250 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729252/>

3. Ремех Т., Пометун О. Методика навчання учнів ліцею громадянської освіти : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : Конві Прінт, 2021. 222 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729055/>

Методичні рекомендації

1. Гупан Н. М., Малієнко Ю. Б., Мороз І. В., Мороз П. В., Пометун О. І., Ремех Т. О., Серова Г. В. Громадянська та історична освітня галузь Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор.; за загальною редакцією О. М. Топузова; укл. М. В. Головка. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 155-179. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738052/>

2. Гупан Н.М. Орієнтація підручників із курсу «Досліджуємо історію і суспільство» на досягнення обов'язкових результатів державного стандарту базової середньої освіти з громадянської та історичної освітньої галузі. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний порадник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засекіної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання] Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 71–74. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736510/>

3. Малієнко Ю. Б. Імперський дискурс у чинній програмі «Історія України», 10 клас. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний порадник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засекіної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання] Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 78–81 URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738108/>

4. Мороз П. В., Мороз І. В. Роль фотографії як джерела інформації на уроках історії та громадянської освіти. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний порадник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засекіної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання] Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 81–87. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736491/>

5. Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б. Навчання п'ятикласників інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство». Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної : Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2022. С. 215–232. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738117/>

6. Пометун О.І. Методика роботи з підручниками в інтегрованому курсі «Досліджуємо історію і суспільство». Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання] Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 68–70. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736509/>

7. Пометун О.І. Особливості представлення історичного змісту в інтегрованому курсі «Досліджуємо історію і суспільство». Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання] Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 62–65. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736508/>

8. Ремех Т. О. Особливості подання громадянознавчого змісту у модельній навчальній програмі й підручниках «Досліджуємо історію і суспільство. 5–6 класи (інтегрований курс)». Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 65–68. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738029/>

9. Серова Г.В. Вивчення питань сталого розвитку в інтегрованому курсі «Досліджуємо історія і суспільство». Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання] Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 74–78. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738091/>

10. Серова Г.В. Розвиток патріотизму учнів на прикладах локальної історії. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної : Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання] Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 87–90. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736844/>

III. НАВЧАЛЬНА ПРОДУКЦІЯ

Підручники

1. Пометун О. І., Малієнко Ю. Б., Ремех Т. О. Досліджуємо історію і суспільство. Інтегрований курс : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2023. 176 с.

Підручники (позапланові)

1. Пометун О., Ремех Т. Досліджуємо історію і суспільство. Підручник інтегрованого курсу для 6 класу закладів заг. сер. освіти. К. : Видавничий дім «Освіта», 2023. 256 с. URL : <https://pidruchnyk.com.ua/2608-istoriia-6-klas-pometun-2023.html>

2. Мороз П., Мороз І., Моцак С. Досліджуємо історію і суспільство. Інтегрований курс. : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти / П. В. Мороз, І. В. Мороз, С. І. Моцак. Київ : Педагогічна думка, 2022. 174 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731777/>

3. Ремех Т. О., Пометун О. І. Основи правознавства: підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2022. 179 с.

Модельні навчальні програми

1. Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О.І., Ремех Т.О., Малієнко Ю.Б., Мороз П.В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795). URL : <https://drive.google.com/file/d/1CY5z3nE00cge1lXTWu9WkgQxy5QO7EDL/view>

2. Модельна навчальна програма «Етика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О.І., Ремех Т.О., Кришмарел В.Ю.). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795). Київ 2021. 19 с. URL : https://drive.google.com/file/d/1rp6JE27MSfGIoJMg5gsDrb_5Ycmn-BPg/view

Програми (позапланові)

1. Пометун О. І. Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) / О. І. Пометун. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 21 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-701-5-2023-21> URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738038/>

2. Пометун О. І. Методологія організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» / О. І. Пометун. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 21 с. DOI: 10.32405/978-966-644-674-2-2022-26 URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738040/>

3. Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пометун О. І., Ремех Т. О., Гупан Н. М., Малієнко Ю. Б., Серова Г. В.). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf>

4. Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В.). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090) URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf>

Освітні мережеві ресурси

1. Мороз П., Мороз І. Сайт підтримки курсу «Досліджуємо історію і суспільство», 5 клас. URL : <https://sites.google.com/view/history5-6/головна-сторінка>

2. Мороз П., Мороз І. Сайт підтримки курсу «Історія України. Всесвітня історія», 6 клас. URL : <https://sites.google.com/view/hist-world-and-ukraine-grade-6/main>

Посібники (навчально-методичні, навчально-наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)

планові

1. Мороз П. В., Мороз І. В., Власов В. С. Історія України в джерелах: практикум. Київ : Конві Прінт, 2021. 564 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729083/>

позапланові

1. Методичні матеріали для інтегрованого курсу «Громадянська освіта» (10 клас) : посібник / автор-укладач Т.Ремех. IREX, Київ, 2022. 253 с. URL : <https://cutt.ly/PwqL05KB>

2. Пометун О. І, Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б. Навчання п'ятикласників інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» / Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови / методичний поради́к науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засекої : Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2022. С. 215–232. URL : https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Metodychnyy-poradnyk.pdf2_.pdf

3. Пометун О. І. НУШ 5 клас. Досліджуємо історію і суспільство. Зошит моїх досягнень. К. : Видавничий дім «Освіта», 2023, 56 с.

4. Пометун О., Ремех Т. Досліджуємо історію і суспільство. Зошит до підручника інтегрованого курсу для 6 класу закладів загальної середньої освіти. К. : Видавничий дім «Освіта», 2023.

5. Пометун О., Ремех Т. Досліджуємо історію і суспільство. Зошит з оцінювання навчальних досягнень учнів 6 класу закладів загальної середньої освіти. К. : Видавничий дім «Освіта», 2023.

6. Пометун О., Ремех Т. Досліджуємо історію і суспільство. Зошит практичних занять та проєктів для учнів 6 класу закладів загальної середньої освіти. К. : Видавничий дім «Освіта», 2023.

7. Пометун О., Серова Г., Бузан Г. Навчально-методичний комплект «Зміни клімату і наслідки кліматичних змін» для учнів 7–9 класів закладів загальної середньої освіти / Матеріали підготовлені в рамках проєкту Глобального договору ООН в Україні Young SDG Innovators спільно з ВГО «ЖИВА ПЛАНЕТА». 2021. URL : <http://e-comon.org.ua/tsil-13>

8. Пометун О., Серова Г., Гончарова О. Навчально-методичний комплект «Зміни клімату і сталий розвиток» для учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти / Матеріали підготовлені в рамках проєкту «Кліматична та екологічна освіта для учнів початкових класів» спільно з ВГО «Жива планета». 2021. URL : <http://e-comon.org.ua/tsil-13>

9. Пометун О.І., Ремех Т.О. НУШ 6 клас. Досліджуємо історію і суспільство. Зошит моїх досягнень. К. : Видавничий дім «Освіта», 2023, 56 с.

10. Як викладати питання з міжнародного гуманітарного права на уроках історії, громадянської освіти та правознавства. Методичні матеріали для вчителя. 2022. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodychni%20recomendazii/2022/09/27/Pro.metod.rekom.shchodo.vykl.mizhn.hum.prava-4.2698-22.vid.27.09.2022.pdf>

ДОВІДКОВА ПРОДУКЦІЯ

Бібліографічні покажчики

1. Бібліографічний покажчик науково-методичних праць відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України (2018–2020 рр.). Київ : Педагогічна думка, 2021. 43 с. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728514>

Довідкові видання (словники, довідники, енциклопедії, тощо)

1. Гупан Н. М. Суспільствознавча освіта. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух та ін.] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 993. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729014/>

2. Пометун О. І. Аналіз освітнього уроку. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух та ін.] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 36-37. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729007/>

3. Пометун О. І. Громадянські та соціальні компетентності. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух та ін.] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 172–173. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729008/>

4. Пометун О. І. Діяльнісний підхід. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух та ін.] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 250-251. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729012/>

5. Пометун О. І. Інтерактивні методи навчання. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух та ін.] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 417–418. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729009/>

6. Пометун О. І. Метод проектів. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух та ін.] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 541. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729010/>

7. Пометун О. І. Ситуаційний метод навчання. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух та ін.] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 919–920. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729013/>

8. Пометун О.І., Ремех Т.О. Методична підтримка вчителів історії, основ правознавства та громадянської освіти в умовах дистанційного навчання / *Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи*. Аналітико-методичні матеріали / кол. автор.; за загальною редакцією О.М.Топузова ; укл. М.В.Головка. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 77–82. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/726079/1/2a.pdf22222.pdf>

9. Ремех Т.О. Громадянська освіта. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух та ін.] : 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 174–175. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729018/>

V. СТАТТІ

Статті, індексовані у Scopus і Web of Science Core Collection, з них у зарубіжних виданнях:

1. Valentyna Voichenko, Larisa Yovenko, Tetyana Remekh, Oksana Tsyhanok, Vita Kyrychenko, Bohdan Huba. Formation of Pedagogical Thinking of Future Teachers. *Estudios de Economía Aplicada*, 2021, Volume 39, № 5. PP. 253–263. DOI : 10.25115/eea.v39i5.4832 URL : <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4832>

Статті, внесені до переліку наукових фахових видань України

1. Возна З., Ремех Т. Інтегровані курси з історії та громадянської освіти для 5 класу: теоретико-змістовий аналіз. *Український педагогічний журнал*. №1, 2022. С.40–52. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732900/>

2. Кришмарел В. Ю. Інтеграція в загальній середній освіті: сутнісні особливості, світові тенденції, українські перспективи. *Український педагогічний журнал*. №1. 2021. С. 65–74. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725217>
3. Малієнко Ю. Б. Інтеграція як концепт сучасного підручникотворення. *Проблеми сучасного підручника*. Вип. 27. 2021. С. 123–131. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729475/>
4. Малієнко Ю. Б. Наскрізнi вміння – концепт державного стандарту базової середньої освіти і ресурс підручникотворення. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 30. С.66–73. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736194/>
5. Малієнко Ю. Б., Гурська О. К. Оновлені програми з історії України 2022: наративи, концепти, перспективи підручникотворення. *Проблеми сучасного підручника*. Вип. 29, 2022. С. 126–136. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734216/>
6. Мороз П. В., Мороз І. В. Використання політичної карикатури кінця ХІХ-початку ХХ ст. на уроках історії як засіб формування медіаграмотності учнів. *Український педагогічний журнал*. №4. 2022. С. 184–194. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734056/>
7. Мороз П. В., Мороз І. В. Інтегроване навчання історії в 5–9 класах: стан практики та перспективи. *Український педагогічний журнал*. № 3. 2021. С. 66–77. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727329/>
8. Мороз П. В., Мороз І. В. Інформаційний та методичний потенціал фотографії як історичного джерела (на прикладі підручника «Досліджуємо історію і суспільство»). *Проблеми сучасного підручника*. 2022. Вип.29. С. 137–153. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734203/>
9. Мороз П. В., Мороз І. В. Особливості конструювання та використання інтегрованих завдань на уроках інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство. 5–6 класи». *Український педагогічний журнал*. 2023. №3. С.205–216. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736711/>
10. Мороз П. В., Мороз І.В. Інтегрування історії повсякденності у шкільний курс історії: дослідницький аспект. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 30. С. 86–101. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736193/>
11. Пометун О. І. Активне навчання учнів історії та громадянської освіти у контексті запровадження Державного стандарту базової середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С. 106–115. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729328/>
12. Пометун О. І., Гупан Н. М. Методологія створення інтегрованого курсу з історії та громадянської освіти для 5-го класу (на прикладі модельної програми й підручника «Досліджуємо історію і суспільство»). *Проблеми сучасного підручника*. Вип.28, 2022. С. 118–132. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731919/>
13. Пометун О. І., Гупан Н. М. Проектування підручника з інтегрованого курсу історії та громадянської освіти для 5-го класу. *Проблеми сучасного підручника*. Вип. 27. 2021. С. 182–194. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729478/>
14. Пометун О. І., Гупан Н. М. Підручник з інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» як засіб розвитку критичного мислення учнів 5–6 класів. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 31. С. 161–173. URL : <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-31-161-173>
15. Пометун О.І. Навчання історії й громадянської освіти як чинник формування національної й громадянської ідентичності учнів в умовах війни та повоєнного розвитку України. *Український педагогічний журнал*. 2023, №2. С. 62–72. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735422/>
16. Рябовол Л. Т. Аксиологічний підхід: реалізація у змісті навчального предмета «Основи правознавства» (9 клас). *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 31. С. 201–210. URL : <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-31-201-210>
17. Рябовол Л. Т. Правові засади забезпечення якості вищої освіти в Україні: аналіз відповідності до європейських стандартів. *Науково-інформаційний вісник Івано-*

Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право. 2023. Вип. 16 (28). С. 87–94. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738402/>

18. Рябовол Л., Ремех Т. Системний аналіз оновленої навчальної програми «Основи правознавства» (9 клас). *Український педагогічний журнал*. 2023, №1. С. 112–121. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734907/>

19. Серова Г. В. Оновлення змісту шкільної історичної освіти в контексті євроінтеграції. Серія 5. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Спецвипуск. Том 2. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 111–115. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733271/>

20. Серова Г. В. Потенціал підручника «Досліджуємо історію і суспільство» у формуванні екологічної компетентності учнів 6 класу. *Проблеми сучасного підручника*. Вип. 31, 2023. С. 211–222. URL : <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2023-31-211-222>

Наукові статті у зарубіжних виданнях

1. Пометун О. І., Гупан Н. М. Відкриті та закриті запитання в розвитку критичного мислення учнів на уроках історії. *Scientific Collection «InterConf : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Theory and Practice of Science: Key Aspects» (February 19–20, 2021, Rome, Italy)*. Rome : Dana, 2021. С. 385–393. <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724335>

Статті у вітчизняних виданнях, що не внесені до переліку наукових фахових видань України

1. Мороз І. В. Інтегровані завдання з історії як засіб формування компетентностей учнів. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. 2023, вип. 11 / Заг. ред. доц. Моцак С.І. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2023. С. 45–47. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738025/>

2. Мороз П. В. Роль шкільної історичної освіти в умовах російсько-української війни. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково- педагогічний журнал*. 2023, вип. 11 / Заг. ред. доц. Моцак С.І. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2023. С. 47–51. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738022/>

3. Пометун О. І. Актуальні питання формування національної ідентичності учнів у процесі здобуття громадянської та історичної освіти. Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання», 6 квітня 2023 р. *Вісник НАПН України*, 2023, 5(1). URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735378/>

4. Пометун О.І. Активне навчання: теорія й застосування у навчанні історії в Новій українській школі. Актуальні аспекти змісту суспільствознавчих дисциплін та інноваційні методики і технології їх навчання та викладання. *Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching: scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. С.224–243. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735509/>

5. Пометун О.І. Розвиток критичного мислення учнів засобами підручника інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство». *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін. Науково-педагогічний журнал*. 2023, вип. 11 / Заг. ред. доц. Моцак С.І. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2023. С. 12–14. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738034/>

6. Ремех Т.О. Актуальні питання викладання предмета «Основи правознавства. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін. Науково-педагогічний журнал*. 2023, вип. 11 / Заг. ред. доц. Моцак С.І. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2023. С. 42–44. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738029/>

7. Ремех Т.О. Становлення освіти для демократії в Україні на межі ХХ–ХХІ століть. Актуальні аспекти змісту суспільствознавчих дисциплін та інноваційні методики і технології їх навчання та викладання. *Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching: scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. С. 244–262. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735492/>

8. Серова Г.В. Питання сталого розвитку в навчанні історії та громадянської освіти учнів 5–6 класів. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. 2023, вип.11. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. С. 56–58. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738037/>

9. Рябовол Л. Т. Освітні програми з предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія): актуальні вимоги. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. 2023, № 11. С. 3–8. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738360/>

VI. МАТЕРІАЛИ І ТЕЗИ КОНФЕРЕНЦІЙ, ФОРУМІВ

Міжнародні за кордоном

1. Moroz I V. Research activity as a means of activating the educational process in history in basic school. *Current challenges of science and education. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference*. с. Berlin, Germany : MDPC Publishing. 2023. P. 182–184. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737005/>

2. Moroz I. V. Material historical sources in history lessons: methods and recommendations. *International scientific-practical conference “Current issues of science, education and society: theory and practice”*: conference proceedings (Aarhus, Denmark, October 20, 2023). Aarhus, Denmark : Scholarly Publisher ICSSH, 2023. P. 18–19. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737502>

3. Moroz P. V., Moroz I. V. Peculiarities of selecting historical sources for the school history textbook. *Modern science: innovations and prospects: proceedings of the 2nd International scientific and practical conference* (November 7–9, 2021). SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2021. Pp. 355–358. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728157>

4. Moroz P. V. Advertising as a mirror of the epoch: a method of analysis of advertising materials in history lessons. *International scientific-practical conference “Current issues of science, education and society: theory and practice”*: conference proceedings (Aarhus, Denmark, October 20, 2023). Aarhus, Denmark : Scholarly Publisher ICSSH, 2023. P. 19–21. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737503>

5. Moroz P. V., Moroz I V. Photography as a means of learning the past: visualization of history in school. *Priority Areas of Modern Science*. Abstracts of the 58th International scientific and practical conference. с. Chicago, USA: Primedia E-launch LLC. 2023. С. 40–45. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737069/>

6. Moroz P. V., Moroz I V. Statistical sources in history lessons: how to use them effectively and creatively. *Innovative development of science, technology and education*. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference. с. Vancouver, Canada: Perfect Publishing. 2023. P. 221–224. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737082/>

7. Мороз І. В. Психолого-педагогічні аспекти конструювання шкільного підручника історії. *New Trends in Science and Technology: Global Challenges*. Abstracts of the 53th International scientific and practical conference. 5–6 червня 2023 року. с. Warsaw, Poland : Myśl Naukowa. 2023. С. 37–39. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736135/>

8. Мороз П. В. Розвиток підручникотворення з історії стародавнього світу (XIX–XX ст.): основні етапи. *New Trends in Science and Technology: Global Challenges*. Abstracts of the 53th International scientific and practical conference. 5–6 червня 2023 року. с. Warsaw, Poland : Myśl Naukowa. С. 40–42. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736136/>

9. Ремех Т. О. Міжпредметна модель шкільної громадянської освіти. *International scientific and practical conference «Pedagogy and Psychology in the Modern World: the art of teaching and learning»* : conference proceedings, February 26–27, 2021. Baltija Publishing, с. Riga, Latvia. С.150–154. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724549>

10. Ремех Т. О., Пишко О. Л. Концептуальні засади та новели Державного стандарту базової середньої освіти. *Наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку* : збірник тез наукових праць X Міжнародної наукової конференції (Прага, 29 червня 2022

року). Прага : Видавничий дім «Інтернаука», 2022. С. 58–62. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732769/>

11. Ремех Т. О., Пишко О.Л. Формування академічної доброчесності старшокласників як педагогічна проблема. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 25.01 – 05.03.2021). Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD, м. Варшава, Польща. С. 90–94. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724519>

Міжнародні в Україні

1. Moroz I. V. Competency-based approach to evaluation of students' historical achievements. *Актуальні проблеми науки, освіти та технологій: проблеми, тенденції, напрями*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 2 листопада 2021 р.): у 2 ч. Полтава : ЦФЕНД, 2021. Ч. 2. С. 11–13. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728546>

2. Moroz I. V. Organization of educational research in history at school: theoretical and practical aspects. *Місце України у світовому розвитку науки та техніки*. СХХХІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: збірник доповідей. м. Хмельницький, Україна. 13 жовтня 2023 року. el-conf.com.ua. С. 51–53. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737317>

3. Moroz I. V. Research learning of history: role and functions of the school textbook. *Modern Movement of Science* : Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Internet Conference, October 19-20, 2023. FOP Marenichenko V. V., Dnipro, Ukraine. P. 17–18. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737297/>

4. Moroz P. V. Formation of research competence in senior school students as a psychological and pedagogical problem. *Modern Movement of Science* : Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Internet Conference, October 19–20, 2023. FOP Marenichenko V. V., Dnipro, Ukraine. P. 19–20. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737298/>

5. Moroz P. V. How to use historical sources to develop students' research competence. *Місце України у світовому розвитку науки та техніки*. СХХХІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: збірник доповідей. м. Хмельницький, Україна. 13 жовтня 2023 року. el-conf.com.ua. С. 53–57. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737318>

6. Moroz P. V. Research activity on history in basic school: how to design effective tasks for students. *Modern problems of science, education and society*. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. с. Kyiv, Ukraine : SPC “Sci-conf.com.ua”. 2023. С. 50–452. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736944/>

7. Moroz P., Moroz I. Integrated learning: historical experience and challenges. The 10th International scientific and practical conference «*Modern problems of science, education and society*» (December 4–6, 2023) SPC «Sci-conf.com.ua», Kyiv, Ukraine. 2023. P. 660–664. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738213/>

8. Гупан Н. М. Висвітлення постаті Григорія Сковороди у шкільних підручниках з історії України. *Історія та філософія освіти в Україні: до 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди (1722–1794)* : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції / ред. кол.: Топузов О.М., Сисоєва С.О., Дічек Н.П., Кравченко О.О. та ін.; 25 жовтня 2022 р., м. Умань-Київ, Уманський держ. пед. університет імені Павла Тичини — Інститут педагогіки НАПН України. [Електронне наукове видання]. Київ : Педагогічна думка, 2022. С. 135–138. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734008/>

9. Гупан Н. М. Практичні заняття у компетентісно орієнтованому навчанні історії. *Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 12 лютого 2021 р.). Дніпро: Міжнародний гуманітарний дослідницький центр. 2021. С. 27–29. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724153>

10. Гупан Н. М. Принципи інтеграції змісту історії та громадянської освіти у

контексті вимог Державного стандарту базової середньої освіти. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей. Київ : Педагогічна думка, 2022. С. 122–124. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731930/>

11. Гупан Н. М. Сучасний підручник з історії в контексті нового Державного стандарту освіти. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня 2021 р. Київ : Педагогічна думка. С. 64–66. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725166>

12. Гупан Н. М. Формування історико-педагогічного складника загальної компетентності майбутніх викладачів вищої школи. *Світові виклики сучасній освіті* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Умань: Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2022. С. 31–35. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731931/>

13. Гупан Н.М. Запитання у підручнику «Досліджуємо історію і суспільство» як інструмент розвитку критичного мислення учнів 5–6 класів. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : збірник тез доповідей [ред. кол.; голов. ред. – О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 174–177. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738400/>

14. Кришмарел В. Сутність інтеграції в загальній освіті: основні підходи. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації* : матеріали V Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 27–28 травня 2021 р.) / Інститут педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. Тернопіль : Крок, 2021. С. 256–257. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/726318>

15. Кришмарел В. Ю. Аспекти інтеграції в шкільній освіті: рекомендації щодо підручникотворення. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), Київ, 20–21 травня 2021 р. Київ : Педагогічна думка. 2021. С. 117–119. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725219>

16. Малієнко Ю. Б. Soft skills: виклики нової української школи. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнародної наукової конференції (Київ, 25 травня 2023 р.). Київ – Тернопіль, 2023. С. 164–167. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736457/>

17. Малієнко Ю. Б. Підприємливість і фінансова грамотність як ключова компетентність у змісті Державного стандарту базової середньої освіти (на прикладі громадянської та історичної освітньої галузі). *Стан, проблеми та перспективи розвитку науки, освіти і технологій* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 29 серпня 2023 р.). м. Кременчук, 2023. С. 12–13. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736846/>

18. Малієнко Ю. Б. Поняття «політична культура». *Компаративістський дискурс. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу* : матеріали VI Міжнародної наукової конференції (Київ, 4 листопада 2022 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. Київ–Тернопіль : Крок, 2022. С. 159–160. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733786/>

19. Малієнко Ю. Б. Реалізація полікультурного підходу в змісті Державного стандарту базової середньої освіти. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації*: матеріали V Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 27–28 травня 2021 р.) / Інститут педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. Тернопіль : Крок, 2021. С. 238–240. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727871/>

20. Малієнко Ю. Б. Складники компетентнісного підходу в змісті підручників історії

для загальної середньої освіти. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня 2021 р., Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 145–147. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725320>

21. Малієнко Ю. Б. Соціокультурний чинник у змісті шкільної історичної освіти. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій і суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Ізмаїл, 6 жовтня 2023 р.): у 2 ч. Ізмаїл, 2023. Ч. 1. С. 29–30. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737873/>

22. Малієнко Ю. Б. Учнівські дослідження історичних джерел. Актуальні підходи. *Сучасні тенденції розвитку науки, освіти, технологій та суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 12 вересня 2023 р.) : у 2 ч. Полтава, 2023, С. 22–23. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736845/>

23. Малієнко Ю. Б. Формування ключової інформаційно-комунікаційної компетентності засобами підручника інтегрованого курсу для 5 класу «Досліджуємо історію і суспільство» (автори Пометун О.І., Малієнко Ю.Б., Ремех Т.О.). *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2022. С. 149–151. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733013/>

24. Малієнко Ю.Б. Полікультурні акценти в оновленому змісті шкільної історії. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : збірник тез доповідей [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 359–362. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738568/>

25. Малієнко Ю. Б. Формування критичного мислення засобами підручників історії нового покоління. *Освіта та наука крізь виклики сьогодення* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 17–19 травня 2023 р.). ч. 2. м. Запоріжжя, 2023. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735801/>

26. Малієнко Ю. Б., Ремех Т. О. Музеї, музейний простір у змісті підручника О. Пометун, Ю. Малієнко, Т. Ремех «Досліджуємо історію і суспільство» (інтегрований курс, 5 клас). *Музейна педагогіка в науковій освіті* : збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 1–2 грудня 2022 р. Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2022. С. 79–83. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735334/>

27. Малієнко Ю.Б. Навчальні віртуальні екскурсії як шлях подолання освітніх втрат в умовах війни. *Музейна педагогіка в науковій освіті: освітні втрати в умовах війни* : збірник матеріалів доповідей учасників Міжнародного круглого столу (Київ, 8 червня 2023 р.). Київ, 2023. С. 81–85. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737874/>

28. Мороз І. В. Інтегроване навчання: зміна ролі вчителя в освітньому процесі. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій і суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Ізмаїл, 6 жовтня 2023 р.): у 2 ч. Ізмаїл : ЦФЕНД, 2023. С. 30–31. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737027/>

29. Мороз І. В. Історичні джерела в шкільному підручнику історії: критерії відбору та прийоми роботи. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : збірник тез доповідей [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 244–246. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738375/>

30. Мороз І. В. Особливості відбору та структурування змісту навчання історії в базовій школі в контексті дослідницького навчання. *Ways of Science Development in Modern Crisis Conditions: Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Internet Conference*. June 8–9, 2023. с. Dnipro, Ukraine: FOP Marenichenko V.V. 2023. С. 280. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735596/>

31. Мороз І. В. Практичні аспекти інтегрованого навчання історії в 5-9 класах. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2021: інновації в освіті в контексті*

європеїзації та глобалізації : матеріали V Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 27–28 травня 2021 р.) / Інститут педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. Тернопіль : Крок, 2021. С. 262–264. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/726619/>

32. Мороз І. В. Робота з історичними джерелами як засіб формування медіаграмотності учнів. *Осінні наукові читання – 2022*. ХСХІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Луцьк, 5 вересня 2022 року. Луцьк, 2022. С. 138–141. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731990/>

33. Мороз І. В. Соціальна реклама в часи війни: особливості висвітлення в підручниках історії. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей. Київ, 2022. С. 291–295. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731865/>

34. Мороз І. Інтеграція в освіті: від традицій до новаторських підходів. *Проблеми та перспективи розвитку науки, освіти, технологій і суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кропивницький, 29 листопада 2023 р.): у 3 ч. Кропивницький : ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. С. 53–54. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738259/>

35. Мороз І. Методичні підходи до ілюстрування шкільних підручників історії. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу: матеріали VI Міжнародної наукової конференції (Київ, 4 листопада 2022 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О.І. Локшиної. Київ–Тернопіль : Крок, 2022. С. 164–167. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733673/>*

36. Мороз І. Особливості відбору та структурування змісту навчання історії в базовій школі в контексті дослідницького навчання. *Ways of Science Development in Modern Crisis Conditions* : Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Internet Conference, June 8–9, 2023. с. Dnipro, Ukraine: FOP Marenichenko V.V. 2023. С. 280. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735596/>

37. Мороз П. В. Використання соціальної мережі Facebook для методичної підтримки вчителів історії, права та громадянської освіти в умовах пандемії. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації* : матеріали V Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 27–28 травня 2021 р.) / Інститут педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. Тернопіль : Крок, 2021. С. 264–267. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/726233/>

38. Мороз П. В. З досвіду використання карт в шкільному підручнику «Всесвітня історія. Історія України, 6 клас». *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня 2021 р., Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 43–44. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/725950/>

39. Мороз П. В. Освітні втрати в Україні: аналіз викликів та шляхи їх компенсації. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнародної наукової конференції (Київ, 25 травня 2023 р.). м. Київ, Україна - м. Тернопіль, Україна: Крок. 2023. С. 174–177. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736452/>

40. Мороз П. В. Особливості формування медіаграмотності на уроках історії. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнародної наукової конференції (Київ, 25 травня 2023 р.). Київ – Тернопіль, : Крок. 2023. С. 170–173. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736453/>

41. Мороз П. В. Особливості формування медіаграмотності учнів засобами шкільного підручника історії. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20-21 травня 2021 р. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 168–170. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725124>

42. Мороз П. В. Оцінювання навчальних досягнень учнів як складник процесу навчання історії. *Ways of Science Development in Modern Crisis Conditions* : Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Internet Conference. June 8–9, 2023. Dnipro, Ukraine:

FOP Marenichenko V.V. 2023. С. 281–282. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735597/>

43. Мороз П. В. Причини освітніх втрат в Україні та шляхи їх надолуження. *Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій і суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Ізмаїл, 6 жовтня 2023 р.): у 2 ч. Ізмаїл : ЦФЕНД, 2023. С. 31–33. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737026/>

44. Мороз П. В. Реклама як історичне джерело: особливості використання на уроках історії. *Осінні наукові читання – 2022*. ХСХІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Луцьк, 5 вересня 2022 року. Луцьк, 2022. С. 142–145. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731991/>

45. Мороз П. В. Розкриття ролі карикатур в інформаційних війнах ХХ – початку ХХІ ст. засобами шкільного підручника історії. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей. Київ, 2022. С. 295–299. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731867/>

46. Мороз П. В., Мороз І. В. Завдання шкільного підручника історії як засіб формування дослідницької компетентності учнів. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня 2021 р. Київ : Педагогічна думка. С. 171–173. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725125>

47. Мороз П. В., Мороз І. В. Інтегроване навчання історії в 5–9 класах: стан реалізації та перспективні напрями дослідження. *Пріоритетні напрями розвитку науки під час воєнного стану*. ХСІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, Одеса, 24 червня 2022 року. Одеса, 2022. С. 152–155. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731754/>

48. Мороз П. В., Мороз І. В. Інтегровані завдання шкільного підручника історії як засіб формування компетентностей учнів. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня 2021 р., Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 45–46. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/725951/>

49. Мороз П. В., Мороз І. В. Компетентнісний підхід до конструювання інтегрованих завдань з історії. *Modern research in world science*. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. Львів, 2022. С. 424–428. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731769/>

50. Мороз П. В., Мороз І. В. Особливості використання фотодокументів при вивченні історії в школі. *Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 128–132. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735367/>

51. Мороз П. В., Мороз І. В. Особливості розроблення дослідницьких завдань з історії для учнів базової школи. *Recent Trends in Science: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference*, May 4–5, 2023. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 2023. С. 206–207. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735202/>

52. Мороз П. Інтегроване навчання як освітня стратегія та технологія. *Проблеми та перспективи розвитку науки, освіти, технологій і суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кропивницький, 29 листопада 2023 р.): у 3 ч. Кропивницький : ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. С. 54–56. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738260/>

53. Мороз П. Особливості використання фотографії як історичного джерела на уроках історії. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу* : матеріали VI Міжнародної наукової конференції (Київ, 4 листопада 2022 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – Київ–Тернопіль : Крок, 2022. С. 167–171. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733674/>

54. Мороз П. В. Освітні втрати в Україні: причини, наслідки та механізми їх подолання. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : збірник тез доповідей [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 113–116.

URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738372/>

55. Мороз П. Оцінювання навчальних досягнень учнів як складник процесу навчання історії. *Ways of Science Development in Modern Crisis Conditions: Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Internet Conference, June 8-9, 2023*. с. Dnipro, Ukraine: FOP Marenichenko V.V. 2023. С. 280–281. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735597/>

56. Мороз П., Мороз І. Вивчення історії скрізь призму політичного анекдота. Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Випуск №5(52)/2022. *VIII Міжнародна науково-практична конференція «Неперервна освіта нового сторіччя: виклики та пріоритети»*. 07–14 листопада 2022 року, м. Запоріжжя. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733389/>

57. Мороз П., Мороз І. Дослідницька діяльність в процесі навчання історії в базовій школі: концептуальні засади. *Актуальні проблеми сучасної науки та освіти* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 29–30 травня 2023 року. Львів : Львівський науковий форум, 2023. С. 34–36. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735430>

58. Мороз П., Мороз І. Медіаграмотність учнів: виклики та можливості в контексті викладання історії. *Розвиток науки та техніки в умовах воєнного стану*. СХХІІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Житомир, 3 травня 2023 року. Житомир, 2023. С. 176–179. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735336>

59. Мороз П., Мороз І. Роль вчителя в умовах інтегрованого навчання історії. *СХХV Міжнародна інтернет-конференція «Вектори розвитку науки та техніки під час воєнного стану»*. 29 травня 2023 року м. Київ, Україна. Вінниця : El-conf.com.ua. 2023. С. 161–163. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736092/>

60. Пометун О. І. Актуальні виклики в організації активного навчання учнів онлайн в умовах війни. Компаративістський дискурс. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу* : матеріали VI Міжнародної наукової конференції (Київ, 4 листопада 2022 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О.І. Локшиної. Київ–Тернопіль : Крок, 2022. С. 206–209. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733785/>

61. Пометун О. І. До актуальних завдань дидактики та методики в контексті європеїзації української освіти. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації* : матеріали V Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 27–28 травня 2021 р.) / Інститут педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. Тернопіль : Крок, 2021. С. 314–315. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/726258>

62. Пометун О. І. З досвіду організації позакласної роботи з учнями, які знаходяться за межами України. *Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Шлях до серця дитини в травматичних ситуаціях життя* : Електронний збірник матеріалів XII Міжнародних і XXIX Всеукраїнських педагогічних читань. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2022. С. 40–42. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732690/>

63. Пометун О. І. М'які навички вчителя для міцної школи. *Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 12 лютого 2021 р.). Дніпро: Міжнародний гуманітарний дослідницький центр. 2021. С. 148–150. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724154>

64. Пометун О. І. Нова українська школа – перехід до нової парадигми освіти. *Світові виклики сучасній освіті* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Умань: Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2022. С. 83–85. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731932/>

65. Пометун О. І. Реалізація інтегрованого підходу у підручнику з історії та громадянської освіти у 5 класі. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей. Київ : Педагогічна думка, 2022. С.. 308–311. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731928/>

66. Пометун О. І. Розвиток навичок критичного читання в учнів основної школи

засобами підручника з історії. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня 2021 р. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 203–205. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725167>

67. Пометун О. Інтеграція змісту навчання як інструмент розвитку в учнів компетентностей XXI століття. *Обдаровані діти – скарб нації!* : матеріали III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 18–23 серпня 2022 року). Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 723–727. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731933/>

68. Пометун О. І. Особливості інтеграції історії України і всесвітньої історії у модельних програмах і підручниках для 7–9 класів. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : збірник тез доповідей [ред. кол.; голов. ред. – О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 262–264. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738401/>

69. Пометун О., Серова Г.В. Діагностування прогалин (втрат) у навчальних досягненнях учнів з історії. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта та наука крізь виклики сьогодення» (17–19 травня 2023 року, м. Запоріжжя) (Частина друга) / Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735617/>

70. Пометун О.І. Формування демократичних цінностей учнів у навчанні курсу громадянської освіти: погляд сьогодення. *Громадянська компетентність як ключова у формуванні демократичного суспільства України*. За матеріалами засідання круглого столу з міжнародною участю / Зб. наук. пр. [ред. кол. І. Б. Вашеньяк (гол.) та ін.]. Хмельницький : Видавництво ХОШПО імені Анатолія Назаренка, 2023. С.174–176. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736708/>

71. Пометун О.І. Формування цінностей учнів – виклик сучасної освіти. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнародної наукової конференції (Київ, 25 травня 2023 р.). м. Київ, Україна - м. Тернопіль, Україна: Крок. 2023. С. 229–233. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736458/>

72. Пометун О.І., Серова Г.В. Психолого-педагогічна підтримка українських учнів і вчителів за кордоном в рамках міжнародного проєкту «Make education not war. Українська психологія. XXI століття. Початок. (Дні української психології в Берліні) : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 27–28 квітня 2023 року: Зб. матеріалів // За ред. В. Г. Панка. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. (електронне наукове видання). С.479–482. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735264/>

73. Ремех Т. Актуальні питання викладання суспільствознавчих предметів і курсів у закладах загальної середньої освіти. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. Том XIV: Виміри сталого розвитку в теорії та практиці / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2023. С. 89–91. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735152/>

74. Ремех Т. О. Наша війна – я і моє учнівство. Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. *Шлях до серця дитини в травматичних ситуаціях життя* : Електронний збірник матеріалів XII Міжнародних і XXIX Всеукраїнських педагогічних читань. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка. 2022. С. 91–92. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732691/>

75. Ремех Т. О. Новий підручник для 5 класу: як інтегрувати історичний та громадянськознавчий зміст. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня 2021 р. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 219–221. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/725387/>

76. Ремех Т. О. Оновлення змісту курсу «Громадянська освіта» у контексті збройного конфлікту. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу* : матеріали VI Міжнародної наукової

- конференції (Київ, 4 листопада 2022 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О.І. Локшиної. – Київ–Тернопіль : Крок, 2022. С. 237–241. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733791/>
77. Ремех Т. О. Організація активної діяльності учнів засобами підручника «Основи правознавства». *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу*. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, 14 вересня 2022 року, м. Київ. С. 163–166. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732763/>
78. Ремех Т. О. Основні завдання громадянської освіти як складника освітньої галузі нового стандарту. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти* : Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (13–15 травня 2021 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя : Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. Випуск №3(45). 2021. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728308>
79. Ремех Т. О. Реалізація інтегрованого підходу в модельних навчальних програмах громадянської та історичної освітньої галузі. The 8 th International scientific and practical conference “*Topical issues of modern science, society and education*” (February 26–28, 2022). Kharkiv, Ukraine: SPC “Sciconf.com.ua”. 2022. С. 566–568. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/730611/>
80. Ремех Т. О. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні здобувачів освіти в Новій українській школі. *Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст* : матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 09–10 черв., 2022) [ред.кол. : В.М. Черняк (відп. ред.) та ін.]. Тернопіль : Вид. центр ТОКІПО, 2022. С. 131–132. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/730931/>
81. Ремех Т. О. Розвиток у здобувачів освіти навичок аргументування та дискутування. *Сучасний педагог та теорія педагогіки, філологічні диспути та наука про мову* : матеріали міжнародної спеціалізованої наукової конференції, м. Хмельницький, 19 лютого, 2021 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2021. С.58–61. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/725386/>
82. Ремех Т. Основні підходи у навчанні учнів громадянської та історичної освіти на адаптаційному циклі. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації* : матеріали V Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 27–28 травня 2021 р.) / Інститут педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. Тернопіль: Крок, 2021. С. 242–243. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728306>
83. Ремех Т. Розвиток наскрізних умінь учнів на адаптаційному циклі базового рівня освіти. *Світові виклики сучасній освіті* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. / гол. ред.: Осадченко І. І. Умань: Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2022. С.92–96. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/730602/>
84. Ремех Т. Формування інноваційної особистості як завдання нової української школи. *Сучасні проблеми обдарованості особистості* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 20–21 трав. 2021 р.). Умань : Візаві. 2021. С. 112–117. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728312>
85. Ремех Т. О. Компетентнісно орієнтовані завдання в підручнику «Основи правознавства» (9 клас). *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : збірник тез доповідей [ред. кол.; голов. ред. – О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 268–270. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738379/>
86. Ремех Т.О. Актуальність європейської моделі громадянської освіти для України. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2023: горизонти інновацій* : зб. матеріалів VII Міжнародної наукової конференції (Київ, 25 травня 2023 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О.І. Локшиної. – Київ–Тернопіль : Крок, 2023. С. 249–252. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736454/>
87. Ремех Т.О. Проблема реалізації компетентнісного потенціалу навчального предмета «Основи правознавства». *Гуманітарний корпус* : [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії]. Випуск 49.

Київ : ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2023. С. 73–75. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734909/>

88. Рябовол Л. Т. Реалізація людиноцентричного та аксіологічного підходів у змісті навчального предмета «Основи правознавства» (9 клас). *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : збірник тез доповідей [ред. кол.; голов. ред. – О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 70–72. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738377/>

89. Рябовол Л. Т. Правове знання у змісті інтегрованих курсів історії та громадянської освіти: соціальна цінність права : *Приватно-правові та публічно-правові відносини: проблеми теорії та практики*: збірник матеріалів III Міжнародної конференції (Кропивницький, 6 жовтня 2023). Кропивницький, ДонДУВС, 2023. С. 19–21. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737731/>

90. Серова Г. В. Актуальні питання використання матеріалів локальної історії. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу*. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, 14–15 вересня 2022 року м. Київ. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732986/>

91. Серова Г. В. Дидактичне забезпечення навчання учнівської молоді сталого споживання. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи»* (13–15 травня 2021 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя: Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. Випуск №3(45). 2021. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/727632>

92. Серова Г. В. Методи і засоби реалізації наскрізної змістової лінії «екологічна безпека та сталий розвиток». *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі* : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21–22 вересня 2021 р. / за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України О. Топузова; доктора педагогічних наук, професора О. Малихіна. Київ : «Видавництво Людмила», 2021. С. 221–223. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727636/>

93. Серова Г. В. Освіта для сталого розвитку учнів 5-7 класів в умовах військової агресії: дидактичне забезпечення. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу* : матеріали VI Міжнародної наукової конференції (Київ, 4 листопада 2022 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О.І. Локшиної. Київ–Тернопіль : Крок, 2022. С. 252–254. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733792/>

94. Серова Г. В. Формування екологічної компетентності громадян як вимога часу. *Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст* : матеріали Міжн. наук.-практ. конф., (Тернопіль, 09–10 черв., 2022) [ред. кол. : В.М. Черняк (відп. ред.) та ін.]. Тернопіль: Вид. центр ТОКШПО, 2022. С. 185–187. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/730932/>

95. Серова Г. В. Як забезпечити кліматичну освіту засобами електронного посібника. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня 2021 р. Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 227–229. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727633/>

96. Серова Г.В. Міжгалузєва інтеграція в курсі «Досліджуємо історію та суспільство» (на прикладі питань сталого розвитку). *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення* : збірник тез доповідей [ред. кол.; голов. ред. – О.М.Топузов]. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 279–284. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738443/>

97. Серова Г.В. Організація продуктивної діяльності учнів з питань зміни клімату. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*. VII Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція, 28–29 березня 2023 р., м. Вінниця. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735458/>

Всеукраїнські

1. Гупан Н. М. Зрушення у понятійно-термінологічному апараті дослідництва з історії освіти доби незалежності України. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / ред. кол.: Топузов О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін.; 8 червня 2021 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України. м. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 76–78. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728723>
2. Гупан Н. М. Навіщо і як працювати з контрверсійними запитаннями на уроках історії. *Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 58–61. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724555>
3. Гупан Н. М. Основні вимоги до підручника з інтегрованого курсу історії для 5-го класу. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 56. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729648/>
4. Гупан Н. М. Педагогіка партнерства як особливий тип взаємодії вчителя і учнів. *Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ* : зб. м-лів наук.-практ. Конференції. Луцьк: ВІППО, 2022. С. 70–74. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731920/>
5. Гупан Н. М. Питання підготовки вчителів до розвитку критичного мислення учнів. *Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 23 червня 2022 р. Київ: ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. 116–121. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732692/>
6. Гупан Н. М. Про типові помилки у понятійно-термінологічному апараті дисертацій з історії педагогіки. *Понятійно-термінологічний апарат історико-педагогічних досліджень: історія і сучасні підходи* : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти, 19 трав. 2021 р., Київ / НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [та ін.] ; [редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Сухомлинська О. В., Тарнавська С. В. ; літ. ред. Хопта С. М. ; бібліогр. ред. Деміда Є. Ф.]. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. С. 14–15. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728724>
7. Гупан Н. М. Проблеми оновлення шкільного курсу історії в контексті сучасної історичної політики. *Актуальні проблеми історичної освіти* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (18 березня 2021 року). Херсон : ХДУ. С. 20–22. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725046>
8. Гупан Н. М. Російська агресія як чинник зрушень у змісті шкільної історичної освіти в Україні. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2022. С. 115–116. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733869>
9. Гупан Н.М. Здобутки та проблеми українського історичного підручникотворення у контексті сучасної російсько-української війни. *Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 67–71. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735382/>
10. Гупан Н.М. Нові підходи до методичного апарату підручника з інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» (5–6 клас). *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 88–89. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738916/>
11. Гупан Н.М. Потенціал підручників із курсу «Досліджуємо історію і суспільство» у досягненні обов'язкових результатів державного стандарту базової середньої освіти *Методологічні та методичні аспекти навчання в освітньому процесі НУШ* : збірник матеріалів доповідей (статей, тез) учасників Всеукр. інтернет-конф. (м. Луцьк, 15 черв. 2023 р.). Луцьк : ВІППО, 2023. С. 19–24. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736732/>

12. Гупан Н.М. Проектна діяльність учнів з історії у контексті Нової української школи. *Актуальні проблеми сучасної освіти: реалії та перспективи*. Матеріали V (IV) Всеукраїнської конференції студентів та викладачів закладів освіти. Тези доповідей учасників конференції. Том 1 – Дніпро : ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», 2023 р. С. 31–32. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735402/>
13. Гупан Н.М. Формування в учнів історико-хронологічного мислення на уроках курсу «Досліджуємо історію і суспільство» (5–6 класи). *Імплементція Державного стандарту базової середньої освіти: виклики, реалізація, перспективи*. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (онлайн) 15 травня 2023 р. Житомир. Житомир : КЗ «Житомирський ОППОЖОР», 2023. С. 81–84. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735476/>
14. Гупан Н.М. Яким має бути шкільний підручник з історії в умовах війни і повоєнного часу. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання*. Збірник тез методологічного семінару (м. Київ, 6 квітня 2023 р.). Івано-Франківськ: НАІР, 2023. С. 127–129. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735241/>
15. Кришмарел В. Ю. Види інтеграції в освіті та їх реалізація з огляду на змістовні підходи на прикладі історії. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 100–102. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725218>
16. Кришмарел В. Ю. Особливості впровадження предметів морального спрямування відповідно до чинного Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (станом на кінець квітня 2021 р.). *Розвиток професійних компетентностей учителів предметів суспільно-гуманітарного циклу в контексті впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти*. Хмельницький : ХОППО, 2021. С. 56–58. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/728117/>
17. Кришмарел В. Ю. Приклади впровадження релігієзнавчих аспектів в курс історії України. *Історія України в регіональному та глобальному вимірах* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції, м. Маріуполь, 25 лютого 2021 р. Маріуполь: ДонДУУ. 2021. С. 67–71. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725228>
18. Кришмарел В. Ю. Робота із першоджерелами в контексті розвитку особистості. *Особистість на шляху до духовних цінностей: інноваційна практика, набутий досвід* : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, Рівне, 27–28 січня 2021 р. Рівне, 2021, С. 74–76. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725223>
19. Майорський В. В., Ремех Т. О. Роль курсу «Міжнародне гуманітарне право» у розвитку ключових компетентностей учнів. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 108–110. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724529>
20. Малієнко Ю. Б. Багатоаспектність поняття «культура» у змісті Державного стандарту базової середньої освіти. *Сьомі Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 22 вересня 2023 р.). Тернопіль, 2023. С. 203–205. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737872/>
21. Малієнко Ю. Б. Віртуальні екскурсії в контексті онлайн-навчання учнів. *Музейна педагогіка в умовах пандемії COVID-19* : збірник матеріалів доповідей учасників Всеукраїнського круглого столу (м. Київ, 27 травня 2021 р.). Київ: Національний центр «Мала академія наук України, 2021. С. 258–262. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727872/>

22. Малієнко Ю. Б. Зміни історичних наративів у змісті оновленої програми з історії України 2022 (на прикладі 8 класу). *Проблеми цивілізаційної суб'єктності України: місія науки і освіти* : матеріали Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 29 вересня – 1 жовтня 2022 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 472–477. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732777/>

23. Малієнко Ю. Б. Інтегративний зміст інформаційного складника предметної історичної компетентності. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 115–117. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725319>

24. Малієнко Ю. Б. Інтегративний підхід до навчання історії в закладах загальної середньої освіти. *Шості Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 03 червня 2022 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2022. С. 185–187. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733014/>

25. Малієнко Ю. Б. Інтерактивні завдання як чинник педагогіки партнерства (на прикладі підручника О. Пометун, Ю. Малієнко, Т. Ремех «Досліджуємо історію і суспільство». Інтегрований курс. 5 клас). *Педагогіка партнерства: реалії та перспективи* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конференції, присвяченої 104-й річниці від дня народження В. Сухомлинського, 11–12 жовтня 2022 р. / уклад. О.Е. Жосан, В.В. Войтко. Кропивницький, 2022. С. 189–192. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732774/>

26. Малієнко Ю. Б. Компетентнісно орієнтований вектор історичної освіти. *Актуальні проблеми історичної освіти* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / Редкол.: к. і. н., доц. Н. М. Кузовова (відп. ред.) та ін. Херсон : Вид-во ХДУ, 2021. С. 34–36. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725277>

27. Малієнко Ю. Б. Критичне мислення як складник інтегрованого навчання історії в гімназії. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / ред. кол.: Топузов О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін.; 8 червня 2021 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 218–219. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727870/>

28. Малієнко Ю. Б. Методичний кейс «Читання з розумінням» у змісті інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство. 5–6 класи» (авторський колектив Пометун О.І.). *Імплементация Державного стандарту базової середньої освіти: виклики, реалізація, перспективи* : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (онлайн) м. Житомир 15 травня 2023 р. Житомир, 2023. С. 175–177. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735475/>

29. Малієнко Ю. Б. Мотиваційний контент у змісті підручника інтегрованого курсу для 5 класу «Досліджуємо історію і суспільство» (авторський колектив О. І. Пометун, Ю. Б. Малієнко, Т. О. Ремех). *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2022. С. 117–118. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733859>

30. Малієнко Ю. Б. Реалізація ідей педагогіки партнерства НУШ у модельній навчальній програмі «Досліджуємо історію і суспільство. 5-6 класи (інтегрований курс)» (авторський колектив Пометун О.І.). *Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ* : зб. м-лів наук.-практ. конференції / упорядн. Стащенко М. О., Луцьк: ВІППО, 2022. С. 89–92. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733017/>

31. Малієнко Ю. Б. Ресурси інфографіки у змісті курсів історичної та громадянської освітньої галузі. *Актуальні проблеми сучасної освіти: реалії та перспективи* : матеріали V (IV) Всеукраїнської конференції студентів та викладачів закладів освіти. Том 1 м. Дніпро, 18 травня 2023 р. Дніпро, 2023 р. С. 28–29. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735429/>
32. Малієнко Ю. Б. Системне мислення як вимога інтегрованого навчання історії в гімназії. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 57. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729929/>
33. Малієнко Ю.Б. Інтеграція: вимога Державного стандарту базової середньої освіти і перспективи підручникотворення. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 91–92. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738915/>
34. Мацейків Т. І. Етнокультурний складник курсу вітчизняної історії (10–11 клас). *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 120–122. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/724530/>
35. Мороз І. В. Дослідницька компетентність учнів: сутність та особливості формування на уроках історії. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / ред. кол.: Топузов О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін.; 8 червня 2021 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України. м. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 137–140. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/725954/>
36. Мороз І. В. Особливості роботи з речовими історичними джерелами на уроках історії в основній школі. *Шості Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 03 червня 2022 року). Тернопіль, 2022. С. 197–201. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731015/>
37. Мороз І. В. Проектна діяльність учнів у контексті інтегрованого навчання історії. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 94–95. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738868/>
38. Мороз І. В. Сутність інтегративного підходу навчання історії. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 135–138. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724520>
39. Мороз І. Дослідницька діяльність учнів як складник сучасного навчання історії в школі. *Імплементация Державного стандарту базової середньої освіти: виклики, реалізація, перспективи*. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (онлайн), 15 травня 2023 року, Житомир. Житомир : КЗ «Житомирський ОШПО» ЖОР. С. 192–194. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735470/>
40. Мороз І. Особливості використання усних історичних джерел на уроках історії. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2022. С. 120–121. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733858>
41. Мороз І. Особливості реалізації інтегрованого навчання історії в гімназії. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ, Педагогічна думка, 2021. С. 59–60. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729627/>
42. Мороз П. В. Дослідницький підхід до організації інтегрованого навчання історії. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання* : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / ред. кол.: Топузов О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін.; 8 червня 2021 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 140–142. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/725953>

43. Мороз П. В. Інтегроване навчання історії: виклики і проблеми. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 57–58. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729626/>
44. Мороз П. В. Інтегрування медіаосвіти в шкільний підручник історії як засіб формування критичного мислення учнів. *Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 139–141. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724523>
45. Мороз П. В. Особливості використання статистичних джерел на уроках історії. *Шості Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Тернопіль, 03 червня 2022 року). Тернопіль, 2022. С. 201–205. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731020/>
46. Мороз П. Інтегроване навчання: виклики та можливості. *Імплементція Державного стандарту базової середньої освіти: виклики, реалізація, перспективи*. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (онлайн), 15 травня 2023 року Житомир. Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР. С. 194–197. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735472/>
47. Мороз П. Особливості вивчення історії повсякденності на уроках історії. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2022. С. 118–119. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733857>
48. Мороз П. В. Особливості конструювання інтегрованих завдань з історії. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 92–93. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738867/>
49. Мороз П. В., Мороз І. В. Особливості використання фотодокументів при вивченні історії в школі. *Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 128–132. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735367/>
50. Мороз П., Мороз І. Робота з історичними картами як засіб формування дослідницької компетентності учнів 5–6 класів в умовах змішаного навчання. *Історико-краєзнавчі дослідження в умовах нової української школи* : матеріали Всеукр. Наук.-практ. конф. (16 листопада 2022 року в режимі онлайн)/ упорядн.: Завалевський Ю.І., Дубовик О.А., Коломоець Г.А., Максимець Д.С., Боднарюк С.М. Чернівці. Букрек. 2022. С. 202–205. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733623/>
51. Пометун О. І. Інтегроване навчання історії: підходи і проблеми. *Актуальні проблеми історичної освіти* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Херсон, 18 березня 2021 року). ХДУ. С. 51–55. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725054>
52. Пометун О. І. Інтегровані курси як перспективний напрям розвитку змісту середньої освіти. *Шості Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 03 червня 2022 року). Тернопіль: ТОКІППО, 2022. С. 248–252. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731927/>
53. Пометун О. І. Методологічні засади міжпредметної інтеграції в інтегрованому курсі «Досліджуємо історію і суспільство». *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2022. С. 114–115. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733868>
54. Пометун О. І. Навчальний тренінг як провідна форма підвищення кваліфікації вчителів ЗСО у контексті вимог Нової української школи. *Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти* : зб. матер.

- Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 23 червня 2022 р. Київ : ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. С. 302–307. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732693/>
55. Пометун О. І. Навчання історії і громадянської освіти: окремі чи інтегровані курси. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 180–183. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724554>
56. Пометун О. І. Оновлення змісту методичної підготовки вчителя у контексті вимог Нової української школи. *Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ* : зб. м-лів наук.-практ. конференції. Луцьк : ВІППО, 2022. С. 170–174. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731921/>
57. Пометун О. І. Організація активного навчання учнів історії та громадянської освіти. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 53–54. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729649/>
58. Пометун О. І. Проектування підручника у контексті реалізації принципів педагогіки партнерства. *Педагогіка партнерства: реалії та перспективи* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конференції, присвяченої 104-й річниці від дня народження В. Сухомлинського, 11–12 жовтня. 2022 р. / уклад. О.Е. Жосан, В.В. Войтко. Кропивницький, 2022. С. 244–248. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732738/>
59. Пометун О. І., Серова Г. В. Як навчати школярів сталого споживання. *Вектори модернізації економіки України в контексті сталого розвитку* : матеріали доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (20–21 травня 2021 р.) / відп. ред. Л. М. Горбач Волинський інститут ім. В. Липинського. Луцьк : ПрАТ «ВНЗ «МАУП». 2021. С. 192–195. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725199>
60. Пометун О. І. Підготовка вчителя Нової української школи до реалізації інтегрованого навчання. *Готовність до професійного саморозвитку педагога Нової української школи* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції / упоряд. Л. В. Антонюк; Т. Л. Чаюк; за ред. А. Л. Черній. Рівне: РОІППО, 2023. С. 35–38. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736062/>
61. Пометун О., Серова Г. Кліматична освіта учнів початкової школи: форми і методи навчання. *Науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів у контексті реалізації концепції «Нова українська школа»* : матеріали науково-практичної інтернет конференції (17 червня 2021 р., м. Луцьк) / укладач: О. П. Муляр. Луцьк : Волинський ІППО, 2021. С. 47–51. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727637>
62. Пометун О.І. Актуальні питання формування національної ідентичності учнів у навчанні історії. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання*. Збірник тез методологічного семінару (м. Київ, 6 квітня 2023 р.). Івано-Франківськ : НАІР, 2023. С. 350–354. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735240/>
63. Пометун О.І. Ефективне функціонування освітнього середовища в умовах дистанційного навчання – шлях запобігти освітніх втрат. *Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення* (м. Тернопіль, Україна, 03 березня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. С. 294–298. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735017/>
64. Пометун О.І. Навчання історії як навчання цінностей. *Професійна позиція: думки, аргументи, факти*. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція, 26–28 квітня 2023 року, м. Кропивницький. С.11–13. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735012/>
65. Пометун О.І. Підходи до проектування змісту підручника з історії й громадянської освіти в контексті інтегрованого навчання. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 87–88. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738917/>

66. Пометун О.І. Принципи інтегрування змісту історії та громадянської освіти у курсі «Досліджуємо історію і суспільство» (5–6 клас НУШ). *Методологічні та методичні аспекти навчання в освітньому процесі НУШ* : збірник матеріалів доповідей (статей, тез) учасників Всеукр. інтернет-конф. (м. Луцьк, 15 черв. 2023 р.). Луцьк : ВІППО, 2023. С. 10–14 URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736730/>

67. Пометун О.І. Створення інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» як методичний кейс імплементації Державного стандарту базової середньої освіти. *Імплементация Державного стандарту базової середньої освіти: виклики, реалізація, перспективи*. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (онлайн) 15 травня 2023 р. Житомир, 2023. С. 232–235. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735477/>

68. Пометун О.І. Формування громадянської ідентичності учнів як виклик сучасної української освіти. *Актуальні проблеми сучасної освіти: реалії та перспективи*. Матеріали V (IV) Всеукраїнської конференції студентів та викладачів закладів освіти. Тези доповідей учасників конференції. Том 1 – Дніпро: ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», 2023 р. С. 44–46. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735401/>

69. Пометун О.І. Формування національної ідентичності найважливіше завдання шкільної історичної освіти. *Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 133–137. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735384/>

70. Пометун О.І. Як працювати з електронною версією підручника з історії та громадянської освіти у п'ятому класі, *Сьомі Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 22 вересня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. С.265–269. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737095/>

71. Пометун О.І., Ремех Т.О. Розвиток соціальних навичок учнів в умовах онлайн навчання. *Теорія і практика використання інформаційних технологій в умовах цифрової трансформації освіти* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 червня 2023 року м. Київ. Упорядник : Твердохліб І.А. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 180–182. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736423/>

72. Пометун О.І., Серова Г.В. Методика позакласних занять з учнями за кордоном в контексті збереження національної ідентичності. *Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української Хартії вільної людини* (м. Тернопіль, Україна, 27 жовтня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, С. В. Костюк, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. С. 58–63. <https://lib.iitta.gov.ua/737859/>

73. Ремех Т. Активне навчання учнів як умова реалізації інтегрованого змісту курсу «Досліджуємо історію і суспільство». *Управління якістю освіти в умовах реалізації формули НУШ* : зб. м-лів наук.-практ. конференції ВІППО, м. Луцьк. 2022. С. 93–95. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732760/>

74. Ремех Т. О. Вивчення прав людини за оновленими навчальними програмами для закладів середньої освіти. Всеукраїнська науково-практична конференція «Конституція України: держава і право в умовах воєнного стану» : Збірник матеріалів конференції, м. Київ, 28 червня 2022 р. / Ред. кол.: Червякова О.В. (гол. ред.), І.А.Семенець-Орлова (заст. гол. ред), І.І.Каліна (упоряд. і відп. ред.) та ін. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2022. С. 16–21. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732762/>

75. Ремех Т. О. Види діяльності учнів у навчанні громадянської освіти. *Розвиток професійних компетентностей учителів предметів суспільно-гуманітарного циклу в*

контексті впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти : збірник наукових та науково-методичних праць [ред. кол.: В.І. Очеретянко (гол.) та ін.]. Хмельницький : вид. ХОІППО, 2021. С. 272–277. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728118>

76. Ремех Т. О. Навчальна дискусія як ефективний засіб розвитку компетентної особистості. *Особистість на шляху до духовних цінностей: інноваційна практика, набутий досвід* : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (27–28 січня 2021 року, м. Рівне). Рівне : РОІППО, 2021. С. 113–115. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725036>

77. Ремех Т. О. Найістотніші наукові результати проведеного дослідження. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2022. С. 112–113. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733865>

78. Ремех Т. О. Найістотніші наукові результати проведеного дослідження з теми «Методичні засади і технології інтегрованого навчання історії в гімназії». *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2021. С. 53. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737828>

79. Ремех Т. О. Особливості оцінювання здобувачів освіти в курсі «Громадянська освіта». *Шості Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 03 червня 2022 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2022. С. 261–263. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732757/>

80. Ремех Т. О. Оцінювання учнів 5 класу з інтегрованого курсу історії та громадянської освіти. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2021. С. 55. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737829>

81. Ремех Т. О. Питання сталого розвитку в шкільній громадянській освіті. *Вектори модернізації економіки України в контексті сталого розвитку* : матеріали доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (20–21 травня 2021 р.) / відп. ред. Л. М. Горбач. Волинський інститут ім. В. Липинського. Луцьк : ПрАТ «ВНЗ «МАУП». 2021. С. 196–199. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725200>

82. Ремех Т. О. Потенціал суспільних предметів у реалізації завдань громадянської освіти. *Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи* : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 189–191. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724527>

83. Ремех Т. О. Професійний імідж сучасного педагога. *Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 23 червня 2022 р. [ред. кол.: Пуховська Л.П., Просіна О.В. та ін.]. К. : ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. С. 337–341. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732695/>

84. Ремех Т. О. Реалізація принципів педагогіки партнерства у навчанні учнів правознавства. *Педагогіка партнерства: реалії та перспективи* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конференції, присвяченої 104-й річниці від дня народження В. Сухомлинського, 11–12.10.2022 / уклад. О.Е. Жосан, В.В. Войтко. Кропивницький, 2022. С. 255–259. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732773/>

85. Ремех Т. О. Розвиток громадянськості п'ятикласників засобами інтегрованого курсу. *Особистість на шляху до духовних цінностей: інноваційна практика, набутий досвід* : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції / упоряд. Л. В.

- Антонюк; за ред. А. Л. Черній. Рівне : РОППО, 2022. С.87–92. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/730601/>
86. Ремех Т. О. Роль позитивної взаємодії вчителів і учнів у створенні безпечного освітнього середовища школи. *Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення* (м. Тернопіль, 3 березня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія : О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКІППО, 2023. С. 303–306. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734912/>
87. Ремех Т. О. Термінологічна система нового Стандарту базової середньої освіти. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи* : збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (20 квітня 2021 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя: АА ТанDEM, 2021. С. 79–81. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724920>
88. Ремех Т. О. Формування національної ідентичності учнівства як завдання громадянської освіти. *Проблеми цивілізаційної суб'єктності України* : місія науки і освіти : матеріали Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн конференції (Київ, 29 вересня – 1 жовтня 2022 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 558–564. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732775/>
89. Ремех Т. О., Майорський В. В. Міжпредметна модель навчання учнів громадянства. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2021. С. 62–63. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737830>
90. Ремех Т. О., Майорський В. В. Основні результати третього (формувального) етапу науково-педагогічного проекту «Розвиток громадянської компетентності учнів». *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2022. С. 116–117. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733866>
91. Ремех Т. О., Пишко О. Л. Культура академічної чесності: що про це думають учні. *Академічна доброчесність: практичний досвід МАУП*. м. Хмельницький. 2021. С. 120–126. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725045>
92. Ремех Т., Пишко О. Модельна навчальна програма як основа для розроблення вчителем навчальної програми інтегрованого курсу. *Методологічні та методичні аспекти навчання в освітньому процесі НУШ* : збірник матеріалів доповідей (статей, тез) учасників Всеукр. інтернет-конф. (м. Луцьк, 15 черв. 2023 р.). Луцьк : ВІППО, 2023. С. 24–28. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736797/>
93. Ремех Т.О. Актуальні питання формування громадянськості здобувачів освіти в умовах воєнного і повоєнного часу. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання*. Збірник тез методологічного семінару (м. Київ, 6 квітня 2023 р.). Івано-Франківськ НАІР, 2023. С.375–379. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735030/>
94. Ремех Т.О. Вивчення питань Міжнародного гуманітарного права в закладах середньої освіти. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта та наука крізь виклики сьогодення»* (17–19 травня 2023 року, м. Запоріжжя) (Частина друга) / Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735598/>
95. Ремех Т.О. Громадянська освіта як засіб формування ціннісно-сміслових орієнтацій здобувачів освіти. *Громадянська компетентність як ключова у формуванні демократичного суспільства України* / Зб. наук. та наук.-метод. пр. [ред. кол. І. Б. Вашеняк (гол.) та ін.]. Хмельницький : Видавництво ХОППО імені Анатолія Назаренка, 2023. С.185–187. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736709/>

96. Ремех Т.О. Громадянська стійкість як нове поняття в методиці навчання учнів громадянської освіти. *Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української хартії вільної людини*. Збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Тернопіль, 27 жовтня 2023 року. С. 216–220. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737863/>

97. Ремех Т.О. Економічний складник шкільної громадянської освіти. *Прикладна економіка: від теорії до практики*. Матеріали доповідей учасників Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (27–28 березня 2023 р.) / відп. ред. Л. М. Горбач. Луцьк : Волинський інститут ім. В. Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2023. С. 244–248. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734911/>

98. Ремех Т.О. Обговорення і дискусії в навчанні учнів громадянської освіти в інтегрованому курсі «Досліджуємо історію і суспільство» (5–6 клас). *Імплементация Державного стандарту базової середньої освіти: виклики, реалізація, перспективи* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (онлайн), 15 травня 2023 р. / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР; КНЗ КОР «Київ. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів»; Івано-Франків. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти та ін. Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР, 2023. С. 244–247. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735474/>

99. Ремех Т.О. Методичні засади і технології інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії. Найістотніші наукові результати проведеного дослідження «Методичні засади і технології інтеграції громадянської освіти та історії в гімназії». *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 86–87. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738884/>

100. Ремех Т.О. Основні результати реалізації науково-педагогічного проєкту всеукраїнського рівня «Розвиток громадянської компетентності учнів» (липень 2020 р. – червень 2022 р.). *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 90–91. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738883/>

101. Ремех Т.О. Особливості формування громадянознавчих знань і вмій учнів у курсі «Досліджуємо історію і суспільство». *Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.) / Запорізький національний університет. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 138–144. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735385/>

102. Ремех Т.О. Підготовка вчителя до викладання питань громадянської освіти в 5–6 класі. *Готовність до професійного саморозвитку педагога Нової української школи* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції / упоряд. Л. В. Антонюк; Т. Л. Чаюк; за ред. А. Л. Черній. Рівне: РОППО, 2023. С. 42–46. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736063/>

103. Ремех Т.О. Проєктна діяльність учнів на уроках інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство». *Сьомі Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 22 вересня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКППО, 2023. 269–275. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737092/>

104. Ремех Т.О. Розвиток інфомедійної грамотності учнів засобами громадянської освіти. *Професійна позиція: думки, аргументи, факти*. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція, 26–28 квітня 2023 року, м. Кропивницький. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735031/>

105. Ремех Т.О. Роль та особливості активного навчання учнів. *Актуальні проблеми сучасної освіти: реалії і перспективи*. Матеріали V (IV) Всеукраїнської конференції

студентів та викладачів закладів освіти. Тези доповідей учасників конференції. Том 1 – Дніпро: ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», 2023 р. 18–19 травня 2023 р., Маріуполь. С. 21–22. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735400/>

106.Ремех Т.О. Формування навичок інформаційної безпеки засобами громадянської освіти. *Формування духовної безпеки особистості*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції / упоряд. А. А. Волосюк; за ред. А. Л. Черній. Рівне: РОІППО, 2023. С. 47–50. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735267/>

107.Ремех Т.О. Як навчати учнів основ Міжнародного гуманітарного права. *Виховання громадянина-патріота в умовах реалізації завдань концепції «Нова українська школа»*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ конференції, присвяченої 145-й річниці від дня народження Г.Ващенко, 15.03.2023 / уклад. О.Е.Жосан. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. С. 212–217. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735214/>

108.Ремех Т.О., Пишко О.Л. Краєзнавчий матеріал на уроках історії та в позакласній роботі як основа формування громадянина-патріота в закладі загальної середньої освіти. *Сьомі Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 22 вересня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. С. 275–280. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737093/>

109. Рябовол Л. Т. Права людини: дискримінація / принцип недискримінації. *Захист прав людини на універсальному та регіональному рівнях* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 08 грудня 2023 року). Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2023. С. 41–44. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738381/>

110. Рябовол Л. Т. Практичне заняття як форма інтегрованого навчання громадянської освіти та історії в гімназії. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 89–90. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738869/>

111.Серова Г. В. Реалізація національної ідеї у змісті шкільної історичної освіти. *Проблеми цивілізаційної суб'єктності України: місія науки і освіти* : матеріали Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн конференції (Київ, 29 вересня – 1 жовтня 2022 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 565–571. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732776/>

112.Серова Г. В. Інтегрований підхід до формування екологічної компетентності учнів 5–6 класів. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2021. С. 58–59. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737831>

113.Серова Г. В. Кліматична освіта учнів початкової школи: форми і методи навчання. *Науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів у контексті реалізації концепції «Нова українська школа»* : матеріали науково-практичної інтернет конференції (17 червня 2021 р., м. Луцьк). Україна, Луцьк : Волинський ІППО, 2021. С. 47–51. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727637/>

114.Серова Г. В. Реалізація принципів педагогіки партнерства у формуванні екологічної компетентності учнів. *Шості Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 03 червня 2022 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКІППО, 2022. С. 96–97. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/733002/>

115.Серова Г. В. Розвиток громадянської активності та патріотизму учнів на уроках предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2022. С. 119–120. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733862>

116.Серова Г. В. Формування екологічної компетентності школярів: форми і методи навчання. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання* : зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 8 червня 2021 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України/ ред. кол.: Топузов О.М., Сисоєва С.О., Дічек Н.П. та ін. (електронне наукове видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. С.157–160. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/727634>

117.Серова Г.В. Актуальні питання патріотичного виховання учнів в умовах війни. *Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української Хартії вільної людини* (м. Тернопіль, Україна, 27 жовтня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, С. В. Костюк, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКППО, 2023. С. 131–136. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737862/>

118.Серова Г.В. Вивчення питань сталого розвитку на уроках історії і громадянської освіти в курсі «Досліджуємо історію і суспільство» (5 клас). Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Професійна позиція: думки, аргументи: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 26–28 квітня 2023 р., м. Кропивницький. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735011/>

119.Серова Г.В. Інтеграція як провідний підхід до структурування змісту суспільствознавчої освіти в українській школі у 20-х–30-х рр. ХХ століття. *Сьомі Геретівські читання* : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 22 вересня 2023 року). ТОКППО, м. Тернопіль, 2023. С. 284–288. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/737584/>

120.Серова Г.В. Навчання учнів сталого розвитку в контексті формування громадянської компетентності. *Громадянська компетентність як ключова у формуванні демократичного суспільства України* / Зб. наук. та наук.-метод. пр. [ред. кол. І. Б. Вашеняк (гол.) та ін.]. Хмельницький: Видавництво ХОІППО імені Анатолія Назаренка, 2023. С. 190–192. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/736702/>

121. Серова Г.В. Підручник «Досліджуємо історію та суспільство» як засіб формування міжпредметних понять та умінь учнів 5 класів. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 93–94. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/738869/>

122.Серова Г.В. Проекти учнів з краєзнавства в контексті формування національної ідентичності. *Актуальні проблеми сучасної освіти: реалії та перспективи – 2023*. Матеріали V (IV) Всеукраїнської конференції студентів та викладачів закладів освіти. Тези доповідей учасників конференції. Том I – Дніпро : ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ Приазовський технічний університет», 2023. С. 25–26. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/735403/>